ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵՐՊԱՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ ՄԵԴԻԱՅՈՒՄ

Հայաստանի ինտերնետային լրատվամիջոցների
հետազոտության արդյունքներ

2014 թ.հոկտեմբերի 1- նոյեմբերի 30

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՆ
ՄԵԴԻԱՅՈՒՄ

RUSSIA
IN ARMENIAN
MEDIA

Երևան 2015

Սույն հետազոտությունն իրականացվել է «Ռեգիոն» հետազոտական կենտրոնի ԱՄՆ դեսպանության հասարակայնության հետ կապերի գրասենյակի կողմից ֆինանսավորված «Հրատապ երկխոսություններ Հայաստանի ինտեգրացիոն նոր օրակարգերի շուրջ» ծրագրի շրջանակներում: Այստեղ արտահայտված կարծիքի, եզրակացության կամ առաջարկության համընկնումը ԱՄՆ կառավարության դիրքորոշման հետ պարտադիր չէ:

Հետազոտության գաղափարը, մեթոդաբանությունն ու արդյունքների վերլուծությունը՝
«Ռեգիոն» հետազոտական կենտրոնի տնօրեն Լաուրա Բաղդասարյանի

Մեդիա դիտարկման խումբը՝
Անժելա Չոբանյան, ՍոսիԽանիկյան, Մարինե Սարգսյան, Վահե Սարուխանյան

Արդյունքների տեխնիկական մշակումը, աղյուսակներն ու գրաֆիկները՝
Շողիկ Ստեփանյանի

Բովանդակություն

ԻՆՉՈ՞Ւ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ 4

Ի՞ՆՉ ԵՆՔ ՀԵՏԱԶՈՏԵԼ 6

Ո՞Ր ԶԼՄ-ՆԵՐՆ ԵՆՔ ՀԵՏԱԶՈՏԵԼ 6

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՈՒԹՅՈՒՆԸ 7

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵՐՊԱՐԸ ՁԵՒԱՎՈՐՈՂ ԻՆՖՈՐՄԱՑԻՈՆ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԸ 9

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՏՐԱՄԱԴՐՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ. ԱԳՐԵՍԻՎՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ԲԱՐՅԱՑԱԿԱՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆԴԵՔՍՆԵՐ 12

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԻ ԻՆՖՈԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐ ԵՒ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐ 16

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵՐՊԱՐԻ ԹԵՄԱՏԻԿ ԲԱՂԿԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ 20

ԹԵՄԱՏԻԿ ՌԵՅՏԻՆԳՆԵՐ ԵՒ ՍՅՈՒԺԵՏԱՅԻՆ ԳԾԵՐ 22

ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԵՒ ԱՎՏՈՍՏԵՐԵՈՏԻՊԵՐ 26

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ 29

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 35

ԻՆՉՈ՞Ւ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ

ՊԱՏՃԱՌ 1.

2004-2005 թթ. մեր «Ռեգիոն» հետազոտական կենտրոնն անցկացրեց մի հետազոտություն, որը նպատակ ուներ ի թիվս այլ իրողությունների նկարագրելու հայաստանյան հասարակությունում եւ հայկական մեդիայում թշնամի եւ գործընկեր/բարեկամ պետությունների մասին արմատավորված ստերեոտիպերը:

Այն ժամանակ Հայաստանի բնակչության հարցումներով եւ հայաստանյան մեդիայում դրական նկարագրությունների քանակով Ռուսաստաննակնհայտորեն առաջ էր անցել արտասահմանյան այլ՝ որպես բարեկամ պետություն մատնանշված ու նկարագրված երկրներից (Армения и Азербайджан на перепутье «ни мира, ни войны», Ереван, 2005 թ., стр.33-34, 81-84):

Անցել են տաս տարիներ, եւ հիմա այս հարցում կան իրարամերժ պնդումներ:

2014 թ. ընթացքում եւ դրանից առաջ էլ ռուսաստանյան մի շարք գործիչներ ու փորձագետներ քանիցս հայտարարել են, թե հայաստանյան լրատվամիջոցներում գնալով բարձրանում է Ռուսաստանի նկատմամբ այսպես կոչված **ազբեսիվության ինդեքսը** (այսինքն՝ բացասական եւ չեզոք նկարագրությունների ցուցանիշների հարաբերության գործակիցը): Նաեւ՝ թե դա, հիմնականում արեւմտյան կողմնորոշման օգտին հանդես եկող լրատվամիջոցների եւ ուժերի ակտիվ գործունեության արդյունք է:

Իսկ հայաստանյան մասնագետների շրջանակներում կա համոզմունք, որ չնայած Ռուսաստանի հասցեին հայկական մեդիայում քննադատական կարծիքների ավելացմանը, միեւնույն է Ռուսաստանի նկատմամբ վերաբերմունքի տրենդներ չկան ոչ մեդիա դիսկուրսում, ոչ առավելեւս զանգվածային քաղաքական գիտակցության մեջ, այսպես կոչված սովորական մարդկանց շրջանում:

Ուստի՝ կար անհրաժեշտություն կոնկրետություն հաղորդելու այս տարակարծություններին:

ՊԱՏՃԱՌ 2.

Հայաստանի համար Եվրասիական ինտեգրման, իսկ հետխորհրդային ուրիշ երկրների համար Եվրոպական ինտեգրման գործընթացները վերջին երկու տարիների ընթացքում ստեղծեցին **նոր քաղաքական եւ ներհասարակական օրակարգեր,** որոնք շոշափելի տեղ են սկսել զբաղեցնելհայաստանյան հասարակական դիսկուրսում:

Նախքան մեր ուսումնասիրությունը հայաստանյան մամուլում այս մասին հրապարակվող նյութերից զգացվում էր, որ Հայաստանի ինտեգրացիոն ապագա սյուժեները ոչ թե պարզապես կապվում են երկրի համար կարեւորագույն խնդիրների հետ (անվտանգություն եւ Ղարաբաղյան հակամարտություն, հայ-թուրքական հարաբերություններ, տնտեսական զարգացման եւ ներքաղաքական ազատությունների անշրջադարձելիության հնարավորություններ եւ այլն), այլ բխեցվում են Եվրասիական տնտեսական միության ձեւավորման համատեքստում Ռուսաստանի հայկական ներկայիս քաղաքականությունից:

ՊԱՏՃԱՌ 3.

Եվ վերջապես, 2014 տարեսկզբից Ռուսաստանի եւ այսպես կոչված հավաքական Արեւմուտքի, Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի միջեւ սրացումների համատեքստի հիմնական բաղկացուցիչը կողմերի միջեւ ընթացող տեղեկատվական պատերազմն է, սրան բնորոշ բոլոր հատկանիշներով: Ռուսաստանի թեման միջազգային լրահոսի ստաբիլ բաղկացուցիչն է, Ռուսաստանի մասին խոսում ու գրում են գրեթե ամենուրեք:

Ուստի՝ բացի ամեն ինչից կար հետազոտական հետաքրքրություն նույնպես, թե որքա՞ն «վարակիչ է» այդ տեղեկատվական պատերազմը հայաստանյան մեդիայի համար էլ:

Բոլոր այս պատճառներն այսօր, Գյումրիում 2015 թ. հունվարի 12-ի սպանություններից եւ հայ-ռուսական դեռ ցնցվող մթնոլորտի պայմաններում էլ են արդիական:

Հնարավոր չէ կանխագուշակել, թե ինչ՞ կհասցնեն կողմերին եւ մինչեւ ո՞ւր կհասնեն այդ դիսկուրսային ցնցումները նույնիսկ մոտ ապագայում:

Բայց ակնհայտ է, որ մեր հետազոտության արդյունքներն արտացոլում են այդ ցնցումներին անմիջապես նախորդող մի իրավիճակի ընդհանուր պատկերը:

Ի՞ՆՉ ԵՆՔ ՀԵՏԱԶՈՏԵԼ

Ահա բոլոր այս պատճառները մեզ դրդեցին ձեռնամուխ լինելու Ռուսաստանի կերպարի ուսումնասիրությանը նաեւ հայաստանյան լրատվամիջոցներում մի շարք կոնկրետ հարցադրումներով.

- Տեղեկատվական ի՞նչ ակտիվություն կա Ռուսաստանի նկատմամբ հայաստանյան մեդիայում:
- Տեղեկատվական ի՞նչ աղբյուրներից են օգտվում հայաստանյան լրատվամիջոցները Ռուսաստանի հետ այս կամ այն կերպ առնչվող նյութեր արտադրելիս:
- Ի՞նչ տեսակի կերպարով են հայաստանյան լրատվամիջոցները ներկայացնում Ռուսաստանն իրենց լսարաններին, ազդեսիվության եւ բարյացակամության ի՞նչ ինդեքսներ են գործում այդ ընթացքում:
- Թեմատիկ ի՞նչ սյուժեներով է ներկայացվում Ռուսաստանի հայկական արդի քաղաքականությունը, բովանդակային ի՞նչ մեսիջներով, ի՞նչ առաջնահերթություններով:
- Ինչպե՞ս է Հայաստանն ու հայաստանյան հասարակությունը (ինքնա)ներկայացվում լսարաններին Ռուսաստանյան թեմայի համատեքստում, ի՞նչ ավտոստերեոտիպներ են շրջանառվում:

Ընդհանուր առմամբ ուսումանսիրությունն ընթացել է **<u>«Ովքե՞ր, ի՞նչ եւ ինչպե՞ս են</u> խոսում Ռուսաստանի մասին հայաստանյան տեղեկատվական հարթակներում»** սկզբունքով:

Ո՞Ր ԶԼՄ-ՆԵՐՆ ԵՆՔ ՀԵՏԱԶՈՏԵԼ

Դիտարկվել են հայաստանյան 8 ինտերնետային (1in.am, News.am, Lragir.am, Aravot.am, Ilur.am, Yerkir.am, 7or.am, Panorama.am) լրատվամիջոցների հայերեն բովանդակությունները:

Ինչպես հասկանալի է այս ընտրությունից՝մերխմբումառկաեն՝

- տարբեր քաղաքական (իշխանական եւ ընդդիմադիր) ուժերին հարող, նաեւ անկախ ԶԼՄ-ներ:

- ինտերնետային ռեսուրսներ, որոնք ունեն 2-16տարիների պատմություն, բայց յուրաքանչյուրը՝ կայուն լսարաններ ու այլ առանձնահատկություններ:

Մի խոսքով՝ դիտարկվել է հայաստանյան ինտերնետային հարթակներում գործող, նաեւ առցանց լրատվություն ապահովող տիպային ԶԼՄ-ների մի խումբ:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԱԿՏԻՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

Դիտարկված լրատվամիջոցներն ունեն նյութերի արտադրման տարբեր ինտենսիվություն, ժանրային նախասիրություններ եւ այլ առանձնահատկություններ: Դրանց շարքում կան այնպիսի ԶԼՄ-ներ, որոնք միեւնույն իրադարձության այս կամ այն հատվածը ներկայացնում են որպես առանձին միավոր նյութերառանձին վերնագրերով: Եվ՝ լրատվամիջոցներ, որոնք այդ նույն իրադարձության առիթով հանդես են գալիս միանգամից սեփական վերլուծական հոդվածներով, մեկնաբանություններով:

ԶԼՄ-ների այս խմբում օրական նվազագույնը շուրջ 100, առավելագույնը՝ շուրջ 280 նյութ հրապարակող լրատվամիջոցներ կան (1in.am, News.am), նաեւ՝ այնպիսիները, որոնց օրական առավելագույն քանակի նյութերը 60-70-ի սահմաններում են (Ilur.am, Yerkir.am, 7or.am):

Ռուսաստանի մասին նյութերի առավելագույն քանակը մեկ օրվա ընթացքում կազմել է 11-ից (7or.am, Ilur.am, Panorama.am) 30-32 (News.am, Lragir.am) նյութ:

Տես՝ ստորեւ բերված գրաֆիկները
Գրաֆիկներ.Նյութերի առավելագույն եւ նվազագույն քանակ մեկ օրվա ընթացքում

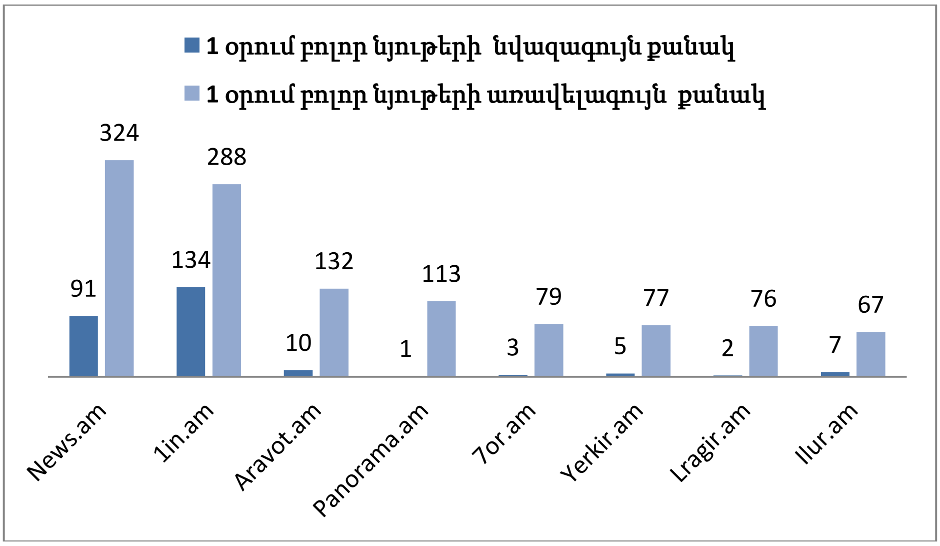

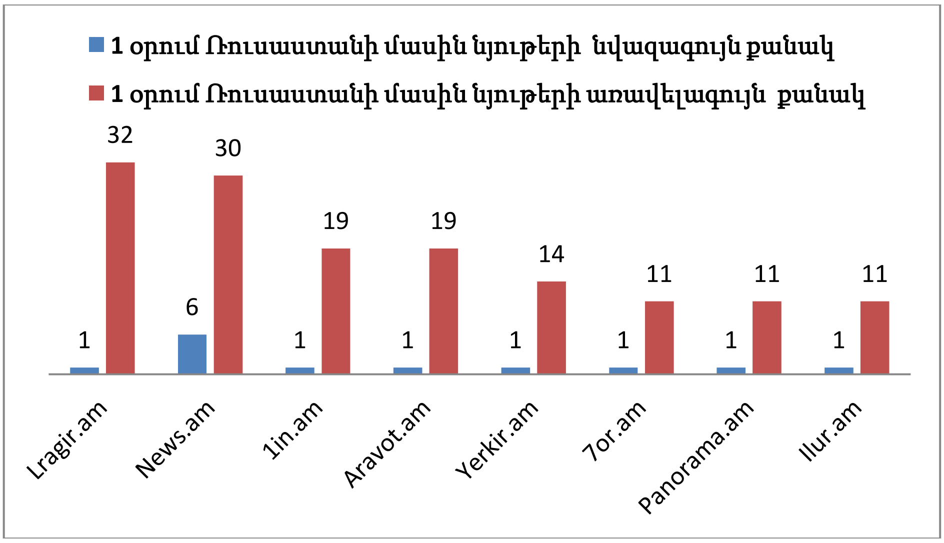

Ռուսաստանը միակ երկիրն է, որին ուսումնասիրության ժամանակահատվածի միասնական ցուցանիշներով ամբողջովին կամ մասնակիորեն առնչվող նյութերի քանակը գերազանցել է ցանկացած այլ արտասահմանյան երկրի, այդ թվում՝ Ադրբեջանի, մասին նյութերի ընդհանուր ցուցանիշներին:

Ռուսաստանն իր ներքին եւ արտաքին հարցերով, այդ թվում՝ քաղաքականության հայկական ուղղության տարբեր դրսեւորումներով առկա է եղել 8 ԶԼՄ-ների թողարկած բոլոր նյութերի 7 %-ում:

Տես՝ ՀԱՎԵԼՎԱԾ, Աղյուսակ 1

Ստորեւ բերված գրաֆիկից երեւում է, թե 2014 թ.հոկտեմբեր-նոյեմբերի 61 օրերից քանիսի ընթացքում առհասարակ չի եղել ռուսաստանյան թեմատիկային որեւէ անդրադարձ:

Գրաֆիկ. Օրերի քանակ, երբ չեն եղել Ռուսաստանի թեմատիկայով նյութեր

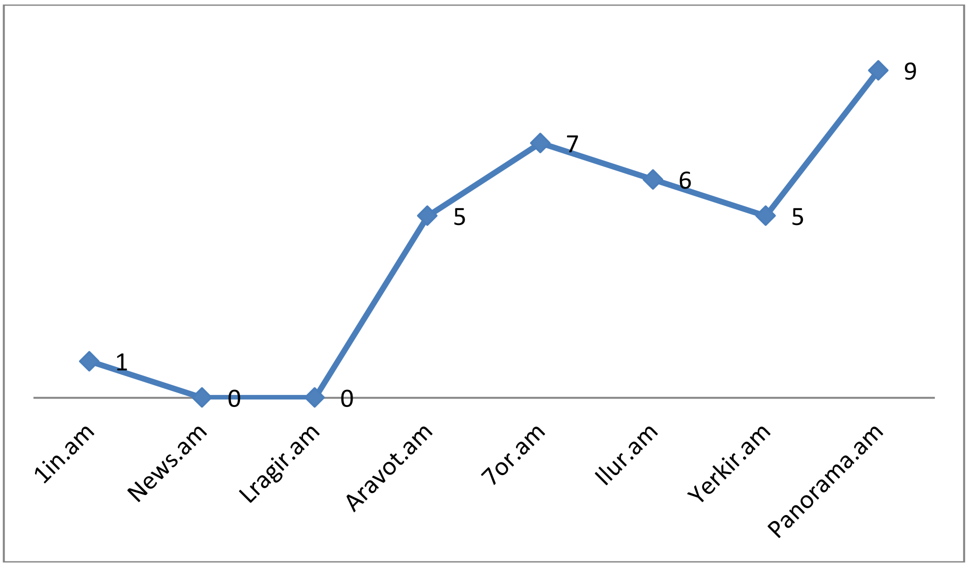

Այս խմբում կան ռուսաստանյան սյուժեններով առանձնակի հետաքրքրված, եւ դրանց շոշափելիորեն ավելի պակաս անգամ անդրադարձած լրատվամիջոցներ:

Առավելագույն արդյունքներ ունի այս առումով Lragir.am-ը, որի բոլոր նյութերի ¼ -ում տեղ ունի Ռուսաստանը (26%): Եվ ամենից քիչ անգամ Ռուսաստանն իր տարբեր կողմերով նկարագրվել է 1in.am կայքում (3%): Ilur.am եւ Yerkir.am կայքերում Ռուսաստանի հետ կապ ունեցող նյութերի քանակը նույնն է՝ 12%: Մյուս լրատվամիջոցներում (News.am, Aravot.am, Panorama.am, 7or.am)
այս ցուցանիշը տատանվում է 5-8% սահմաններում:

Տես՝ ստորեւ բերված գրաֆիկը.

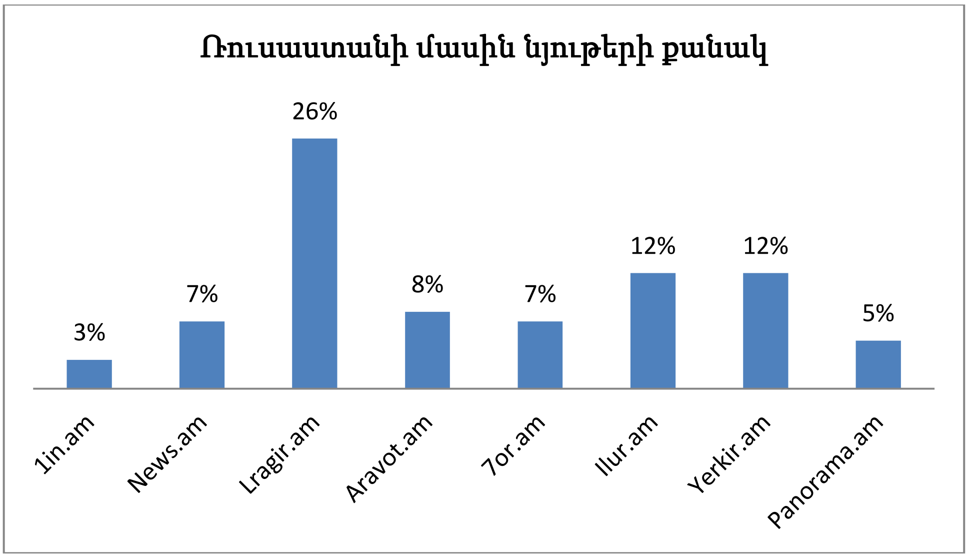

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵՐՊԱՐԸ ՁԵՒԱՎՈՐՈՂ ԻՆՖՈՐՄԱՑԻՈՆ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԸ

Ռուսաստանի մասին նյութերը դիտարկված լրատվամիջոցներում ունեն հետեւյալ ծագումնաբանությունը. սեփական նյութեր, հայաստանյան այլ ԶԼՄ-ների նյութեր՝ դրանցից արված արտատպությունների, նյութերի համառոտ վերաշարադրանքների տեսքով, Ռուսաստանի մասին մամուլի համար տարածված հաղորդագրություններ եւ հայտարարություններ, սոցիալական ցանցեր:

Դատելով աղբյուրների այս հարաբերակցությունից, կարող ենք միանշանակ ասել, որ դիտարկված լրատվամիջոցներում միասնական ցուցանիշներով Ռուսաստանի մասին սեփական նյութերը (40%) եւ արտասահմանյան (այդ թվում՝ ռուսաստանյան) ԶԼՄ-ներից արտատպած նյութերը (43%) մոտավորապես նույնքան են: Պատկերը չի փոխվում նաեւ հայաստանյան այլ ԶԼՄ-ներից վերցված նյութերի քանակն ավելացնելու դեպքում: Հաղորդագրությունների եւ սոցցանցերից վերցված նյութերի քանակը ակնհայտորեն ավելի քիչ է:

Այլ խոսքերով՝ Ռուսաստանի կերպարի ձեւավորման գործում հայաստանյան ինֆորմացիոն աղբյուրները մոտավորապես կիսել են իրենց ջանքերը արտասահմանյան լրատվամիջոցների հետ:

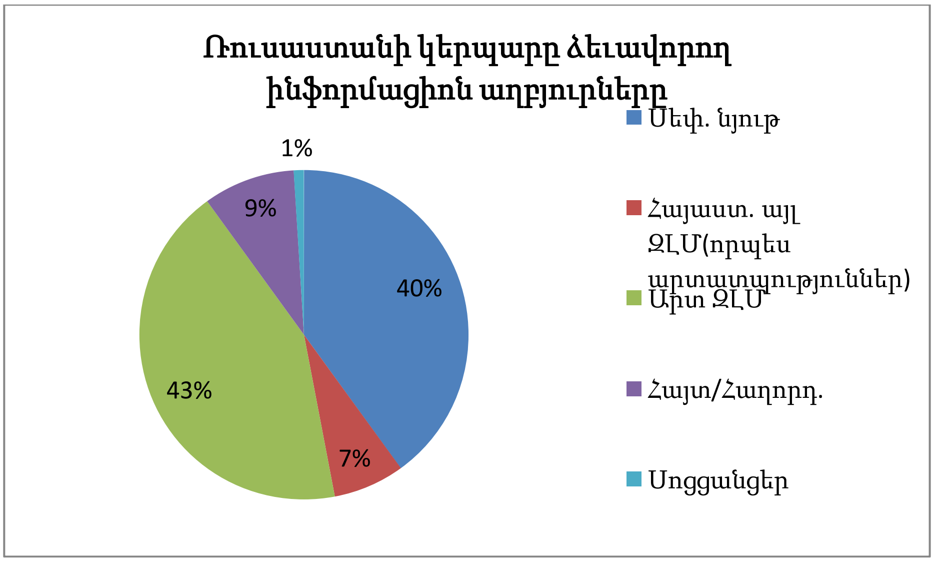

Պատկերն էապես այլ է դառնում առանձին լրատվամիջոցների ցուցանիշները վերլուծելիս:

Այսպես, Ռուսաստանի թեմայով սեփական արտադրության նյութերի առաջատարներն են Lragir.am-ը (67% սեփական նյութի դիմաց 18% արտասահմանյան աղբյուրների նյութեր) եւ Aravot.am-ը (55% սեփական նյութի դիմաց 18% արտասահմանյան աղբյուրների նյութեր): Մնացած լրատվամիջոցներում արտասահմանյան, այդ թվում՝ ռուսաստանյան ԶԼՄ-ներից արտատպությունների քանակն ավելի մեծ է եղել, քան սեփական նյութերինը. News.am (26% սեփական եւ 65%՝ արտ.ԶԼՄ-ների նյութեր), 7or.am (26% սեփական եւ 47%՝ արտ.ԶԼՄ-ների նյութեր), Panorama.am (36% սեփական եւ 45%՝ արտ.ԶԼՄ-ների նյութեր) եւ այլն:

Տես ստորեւ բերված գրաֆիկները, նաեւ՝ ՀԱՎԵԼՎԱԾ, Աղյուսակներ 2 եւ3:

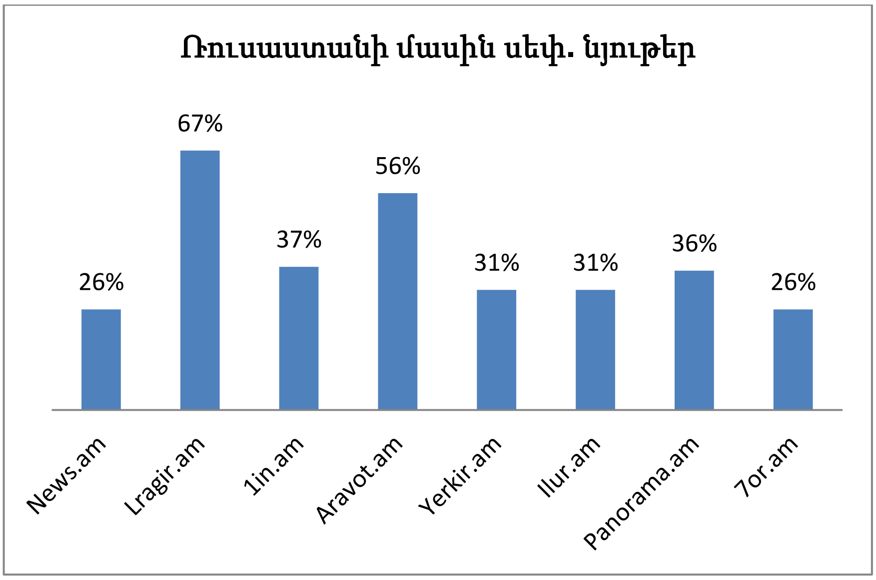

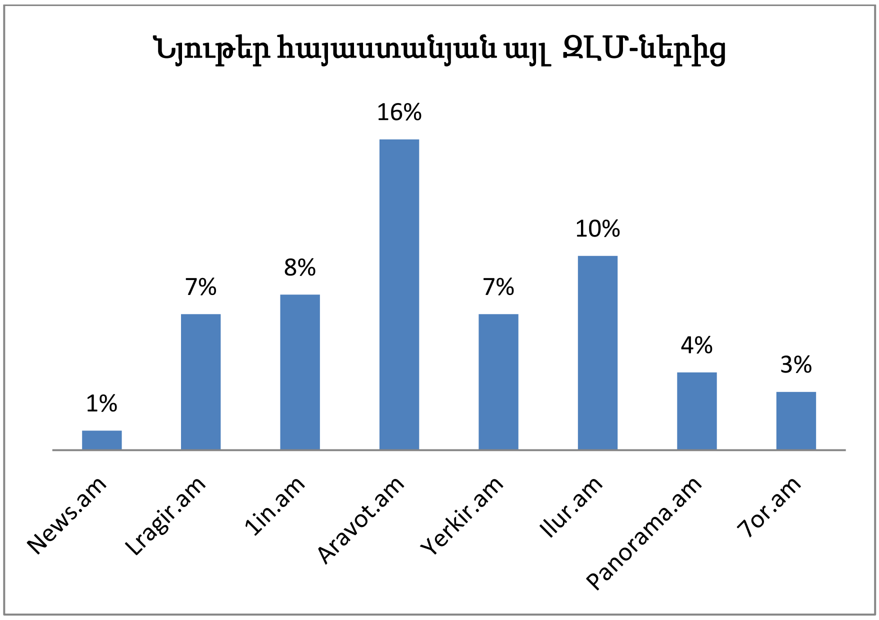

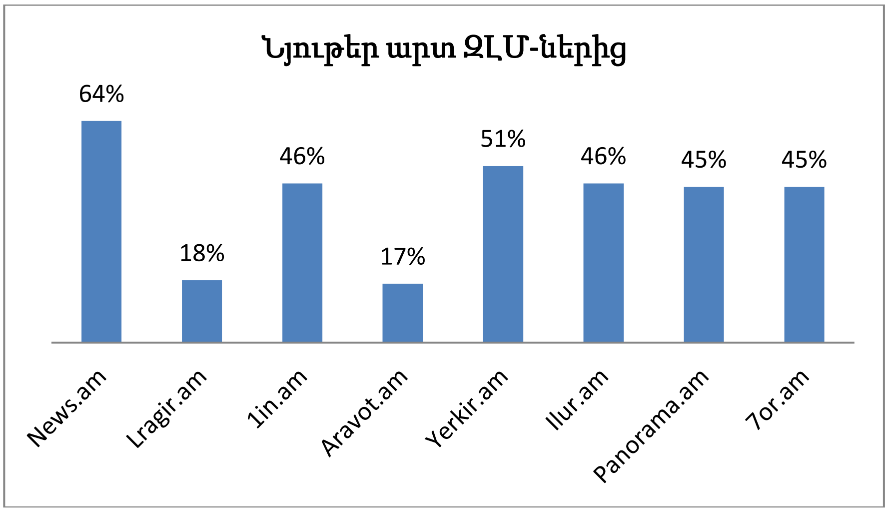

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՏՐԱՄԱԴՐՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ. ԱԳՐԵՍԻՎՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ԲԱՐՅԱՑԱԿԱՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆԴԵՔՍՆԵՐ

Ռուսաստանի մասիննկարագրությունների նշանները (չեզոք, դրական եւ բացասական) որոշարկել ենք՝ըստ դրանց ուղիղ իմաստաբանական (semantic)նշանակության, այլ ոչ թե ըստ ենթատեքստային ուղերձների:

Դիտարկված 8 լրատվամիջոցների ընդհանուր ցուցանիշներով, Ռուսաստանի հետ կապված նյութերնամենից շատ անգամ ներկայացվել են չեզոք (նկարագրությունների 61%), ապա բացասական (29%) եւ դրական տրամադրվածությամբ (10%):

Գրաֆիկ. Տրամադրվածության ընդհանուր պատկերը

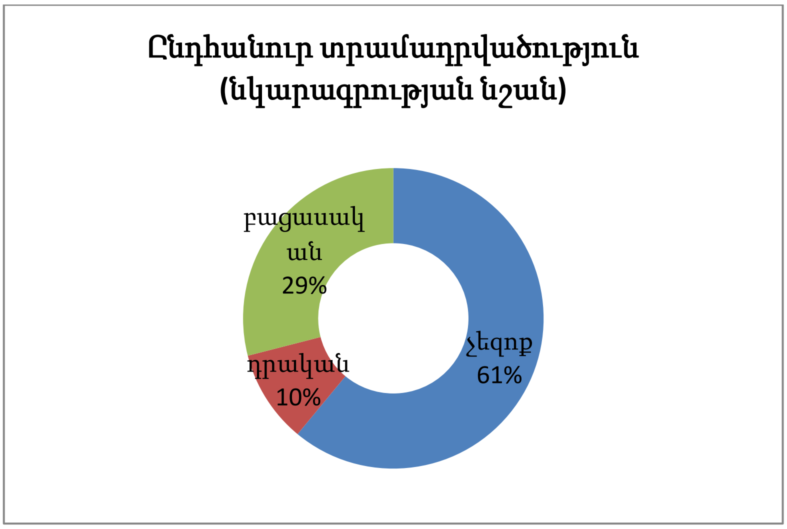

Հատուկ ընդգծենք, որ նշանների այս հերթականությունը հայաստանյան մեդիային ստաբիլ բնորոշ հատկանիշ է, որը դրսեւորվեց նաեւ հայաստանյան մեդիայում Հայաստանի համար բարեկամ եւ թշնամի պետությունների մասին մեր նախկին ուսումնասիրությունների ժամանակ:

Օրինակ, տաս տարի առաջ Ռուսաստանի նկատմամբ այսպես կոչված ագրեսիվության ինդեքսը (բացասական եւ չեզոք նշանների քանակի հարաբերության գործակիցը) 0.32 էր, իսկ այսպես կոչված բարյացակամության ինդեքսը (դրական եւ չեզոք նշանների քանակի հարաբերության գործակիցը)՝ 0.24 (տես՝ Армения и Азербайджан на перепутье «ни мира, ни войны», Ереван, 2005 թ., стр. 82): Այսինքն՝ գրեթե համաչափ էին:

Տաս տարի առաջ 1 դրական նկարագրության դիմաց հայաստանյան լրատվամիջոցներում կարելի էր գտնել մոտ 5 չեզոք, իսկ 1 բացասական նկարագրության դիմաց 3 չեզոք նկարագրություն:

Մեր այս հետազոտության տվյալներով, ինչպես դժվար չէ հաշվարկել, ագրեսիվության միասնական ինդեքսը կազմում է 0.48, բարյացակամության ինդեքսը՝0.15:

Այսինքն՝ 1 դրական նկարագրության դիմաց ունենք մոտ 6 չեզոք նկարագրություն, եւ 1 բացասական նկարագրության դիմաց՝ մոտ 2 չեզոք նկարագրություն:

Այսպես կոչված ագրեսիվության ինդեքսի նկատելի աճ որպես այդպիսին չկա, հատուկ հաշվարկներ էին պետք նաեւ բարյացակամության ինդեքսի այս չնչին նվազումը հայտնաբերելու համար:

Առանձին լրատվամիջոցների ցուցանիշները համադրելիս տեսնում ենք, որ չեզոք, բացասական եւ դրական նկարագրությունների այս հերթականությունը պահպանվում է դիտարկված 8 լրատվամիջոցներից 7-ի դեպքում:

Ընդ որում, բացի Lragir.am-ից եւ Aravot.am-ից, չեզոք եւ այսպես կոչված էմոցիոնալ (դրական կամ բացասական) նկարագրությունների ցուցանիշների միջեւ տարբերությունը շոշափելի մեծ է:

Aravot.am-ում չեզոք նկարագրություններն ընդամենը 1%-ով են գերազանցում բացասականների ցուցանիշին (41% չեզոք, 40% բացասական նկարագրություն):

Lragir.am-ն առանձնանում է մնացած բոլոր լրատվամիջոցներից հակառակ պատկերով. այստեղ բացասական նկարագրությունների քանակը 8%-ով ավելի է չեզոքներից (52% բացասական, չեզոք 44% նկարագրություն):

Այնուհանդերձ, բացառություն կազմածLragir.am-ի պարագայում էլ 1 չեզոք նկարագրության դիմաց ունենք է 1.2բացասական նկարագրություն, մեծ հաշվով՝բացասականի եւ չեզոքի 1/1 հարաբերակցություն:

Տես ստորեւ բերված գրաֆիկները, նաեւ ՀԱՎԵԼՎԱԾ, Աղյուսակներ 4 եւ 5

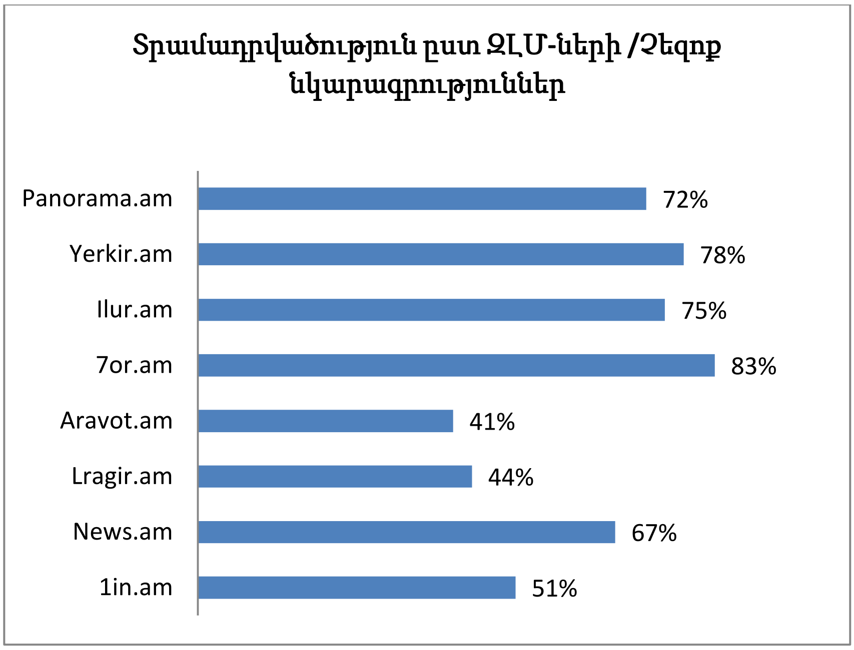
Տրամադրվածություն ըստ ԶԼՄ-ների /Չեզոք նկարագրություններ
Panorama.am 72%
Yerkir.am 78%
Ilur.am 75%
7or.am 83%
Aravot.am 41%
Lragir.am 44%
News.am 67%
1in.am 51%

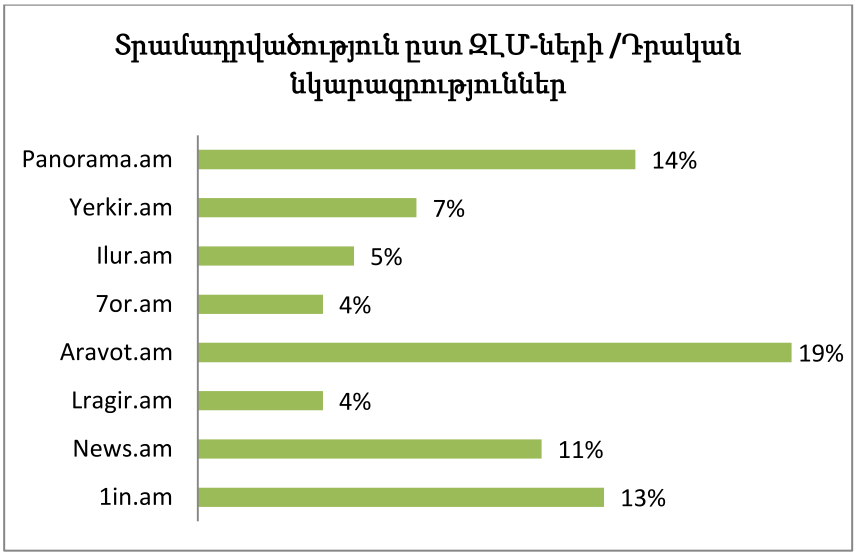
Տրամադրվածություն ըստ ԶԼՄ-ների /Դրական նկարագրություններ
Panorama.am 14%
Yerkir.am 7%
Ilur.am 5%
7or.am 4%
Aravot.am 19%
Lragir.am 4%
News.am 11%
1in.am 13%

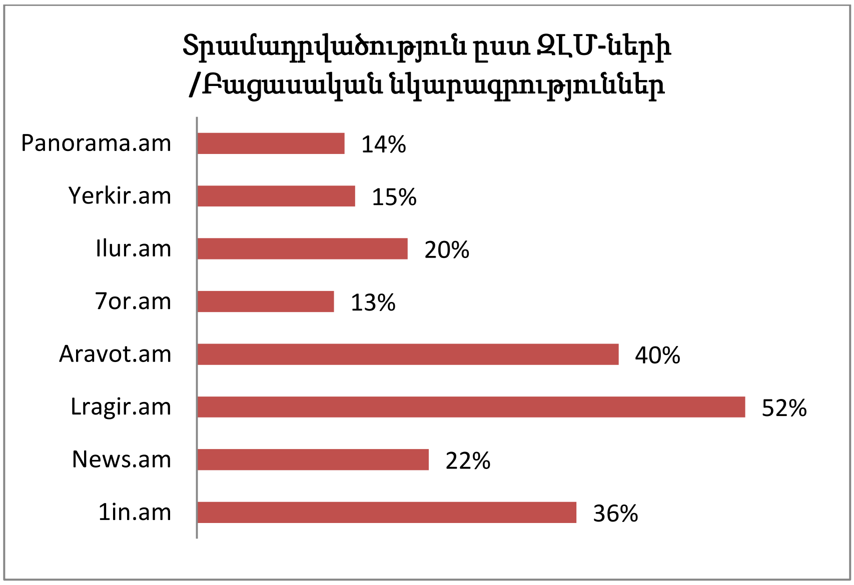
Տրամադրվածություն ըստ ԶԼՄ-ների /Բացասական նկարագրություններ
Panorama.am 14%
Yerkir.am 15%
Ilur.am 20%
7or.am 13%
Aravot.am 40%
Lragir.am 52%
News.am 22%
1in.am 36%

Գրաֆիկ. ԶԼՄ-ների ազդեցիկության եւ բարյացակամության ինդեքսներ

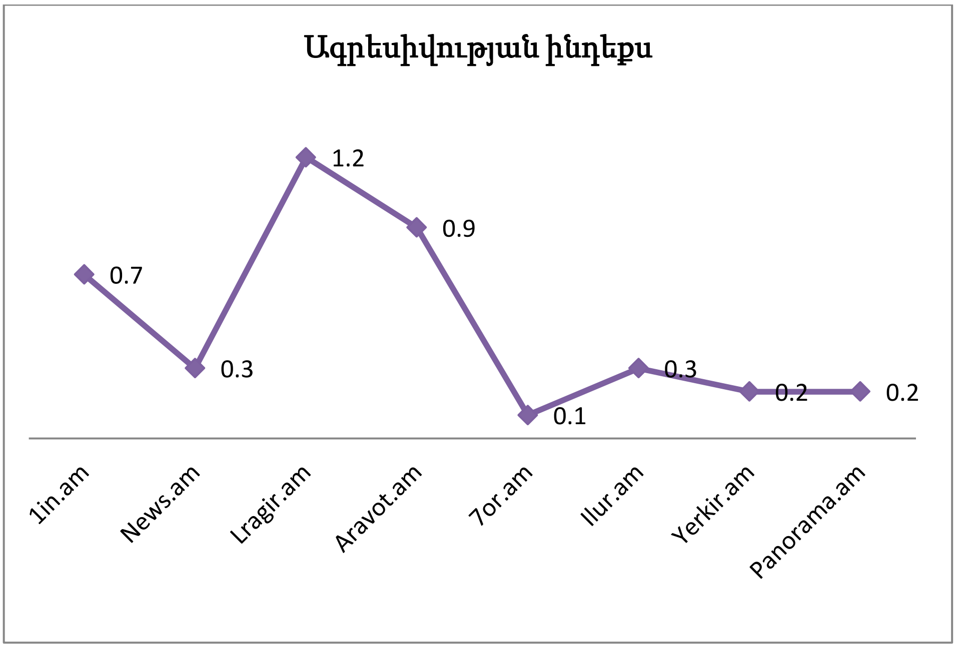

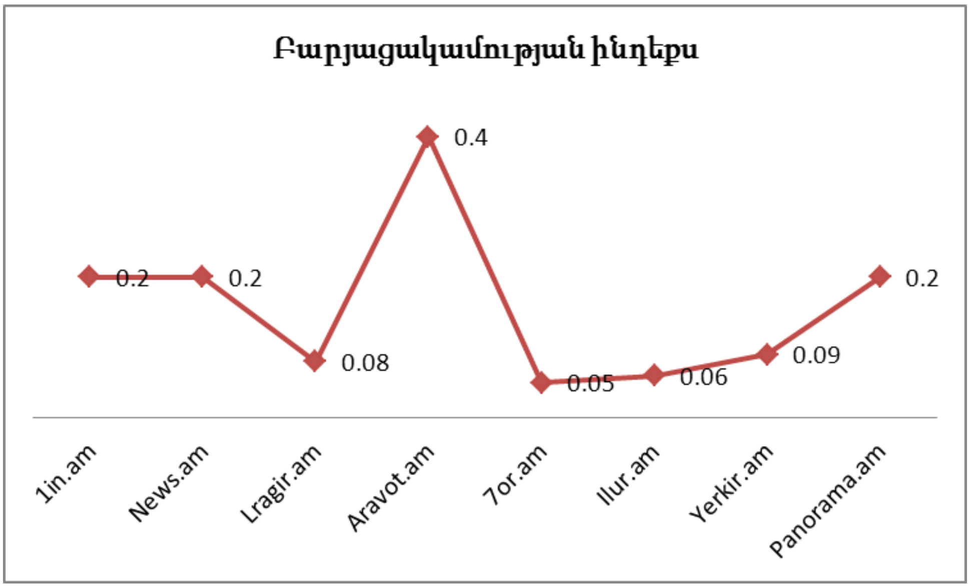

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԻ ԻՆՖՈԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐ ԵՒ ՀԵՂԻՆԱԿՆԵՐ

Դիտարկված լրատվամիջոցներում Ռուսաստանին առնչվող նյութերում տեղ գտած չեզոք, դրական եւ բացասական նկարագրություններն ունեն իրենց ծագումնաբանությունը: Դրանք՝

• Լրատվամիջոցների կողմից արված սեփական անմեկնաբանություններն ու գնահատականներնեն:

• Հայաստանյանտարբերուժերի, գործիչների, մասնագետների մեկնաբանություններն ուգնահատականներնեն, որոնքտեղենգտել ԶԼՄ-ների հրապարակումներում:

• Ռուսաստանյանուժերի, գործիչների, մասնագետների մեկնաբանություններն ու գնահատականները:

• Արտասահմանյանայլուժերի, գործիչների, մասնագետների մեկնաբանություններն ու գնահատականները:

Այս դասդասումը կատարել ենք հիմնականում հասկանալու համար, թե իրականում ի՞նչ մասնաբաժին ունեն հայաստանյան լրատվամիջոցները գնահատականների ու մեկնաբանությունների ողջ զանգվածում, որոնցով էլ ըստ էության ուրվագծվում է Ռուսաստանի ինֆոկերպարը հայաստանյան լսարանների համար:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ նշված լրատվամիջոցներում որոշակի չափաբաժնով շրջանառվում են նաեւ հայաստանյան այլ ԶԼՄ-ների կոնտենտները արտատպությունների կամ համառոտ վերաշարադրանքների տեսքով, մենք հաշվարկել ենք այդ ցուցանիշները նաեւ միասնաբար, անվանելով դրանք «հայաստանյան ԶԼՄ-ներ»:

Եվ ուրեմն՝ այս առումով ստացել ենք հետեւյալ պատկերը.

• Չեզոք նկարագրությունների գլխավոր հեղինակները իրենք իսկ հայաստանյան ԶԼՄ-ներն են, նաեւ՝ հայաստանյան ուժերի ներկայացուցիչները, առանձին գործիչներն ու մասնագետները (միասաբար՝ 91%): Մեր դիտարկած լրատվամիջոցներում շոշափելիորեն ավելի քիչ է եղել արտասահմանյան այլ (3%), եւ ռուսաստանյան գործիչների, ուժերի, մասնագետների (6%) չեզոք նկարագրությունների քանակը:

- Դրական կերպարի ցուցանիշները գլխավորապես ձեւավորվել են հայաստանյան (57%) եւ ռուսաստանյան ուժերի, գործիչների ու այլ մասնագետների արտահայտած կարծիքների (23%), եւ հետո միայն՝ բուն իսկ հայաստանյան մեդիայի (17%) կողմից արված մեկնաբանությունների հիման վրա:

- Բացասական կերպարի գլխավոր հեղինակները դարձյալ հայկական կողմն է՝հայաստանյան ԶԼՄ-ները եւ հայաստանյան ուժերը, գործիչները մասնագետները (միասաբար՝ 95%):

Տես՝ ստորեւ բերված գրաֆիկը, նաեւ՝ ՀԱՎԵԼՎԱԾ, Աղյուսակ 6

Գրաֆիկ. Ռուսաստանի նկատմամբ վերաբերմունքի հեղինակներն ըստ նկարագրությունների աղբյուրների

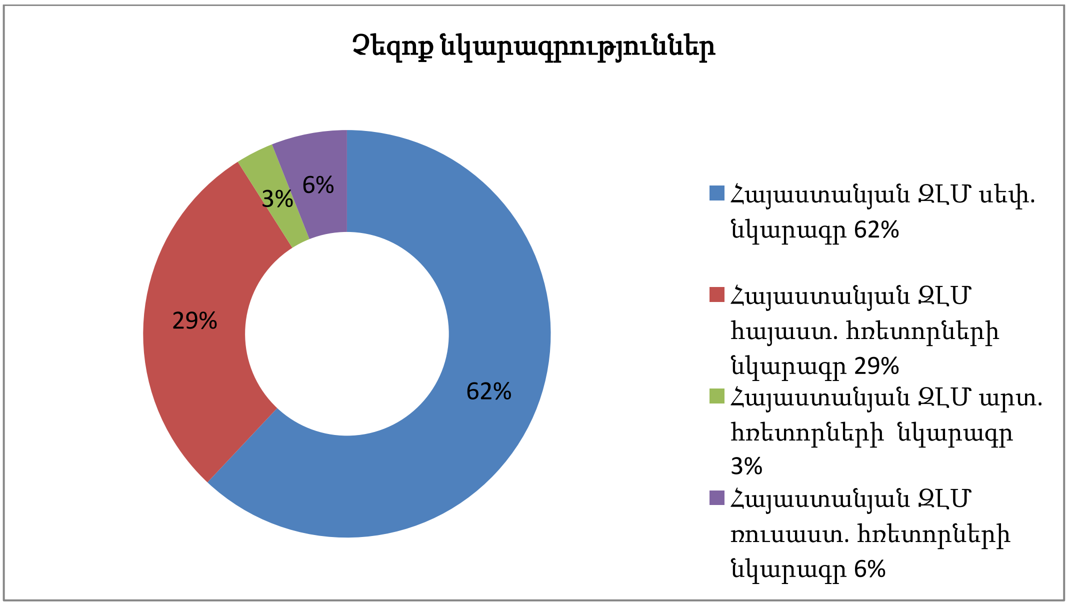

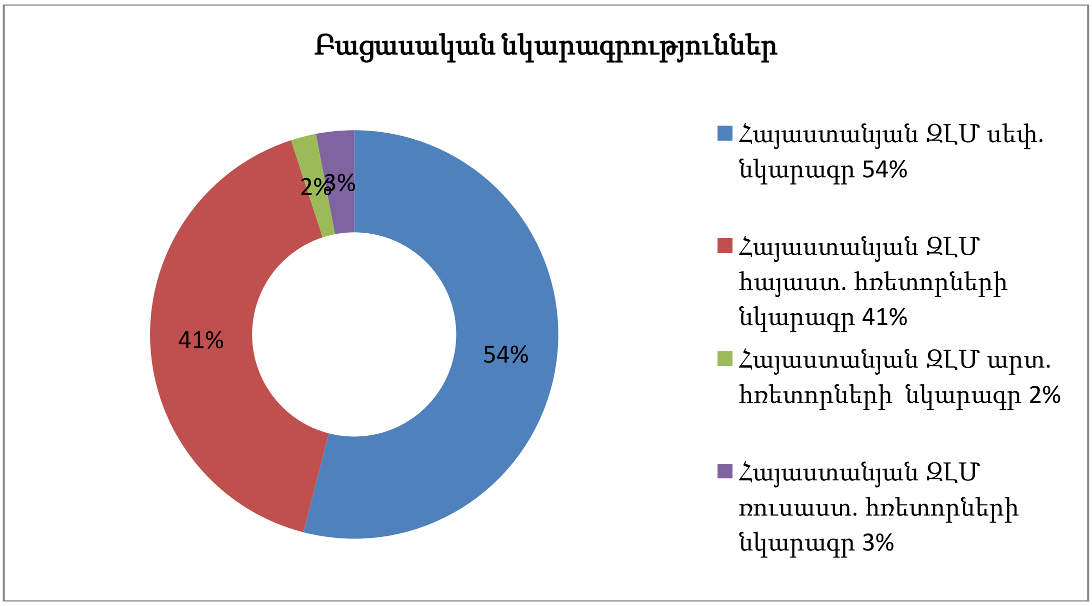

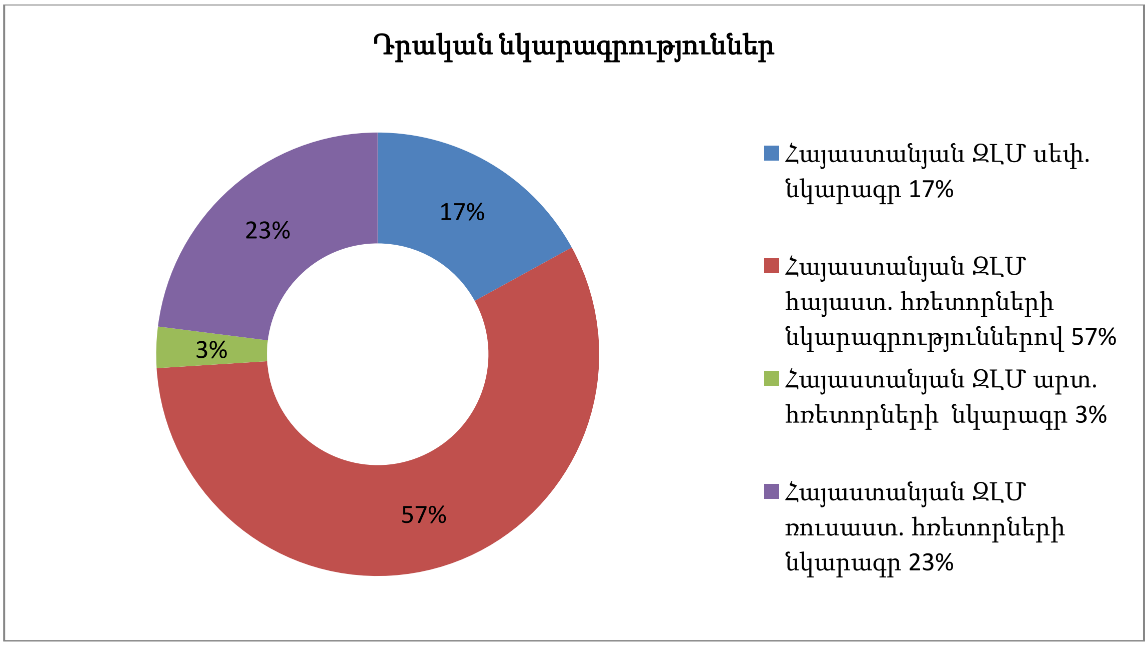

Որպես Ռուսաստանի կերպարի ձեւավորման համահեղինակներ հանդես են եկել նաեւ արտասահմանյան ԶԼՄ-ները, դրանցից արված արտատպությունների կամ դրանցում տեղ գտած բնութագրություններին հղումների տեսքով:

Եվ այս առումով պարզել ենք, որ բոլոր նշանների (չեզոք, դրական եւ բացասական) ցուցանիշների ձեւավորման հարցում ռուսաստանյան լրատվամիջոցներն ավելի մեծ մասնաբաժին ունեն, քան արտասահմանյան այլ երկրների լրատվամիջոցները:

Տես՝ ստորեւ բերված գրաֆիկը

Գրաֆիկ. Ռուսաստանի նկատմամբ տրամադրվածությունն ըստ արտասահմանյան ԶԼՄ-ներից փոխառնված նյութերի եւ նկարագրությունների

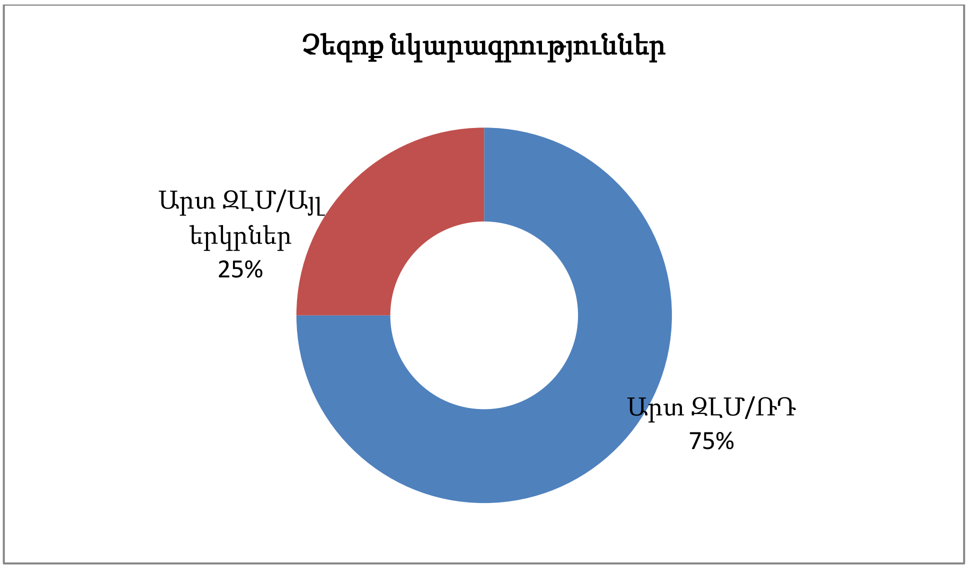

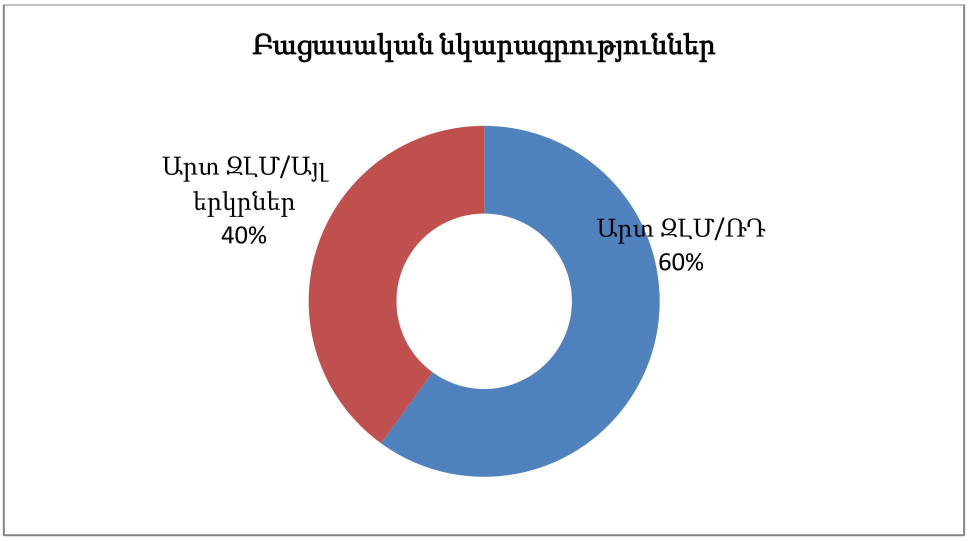

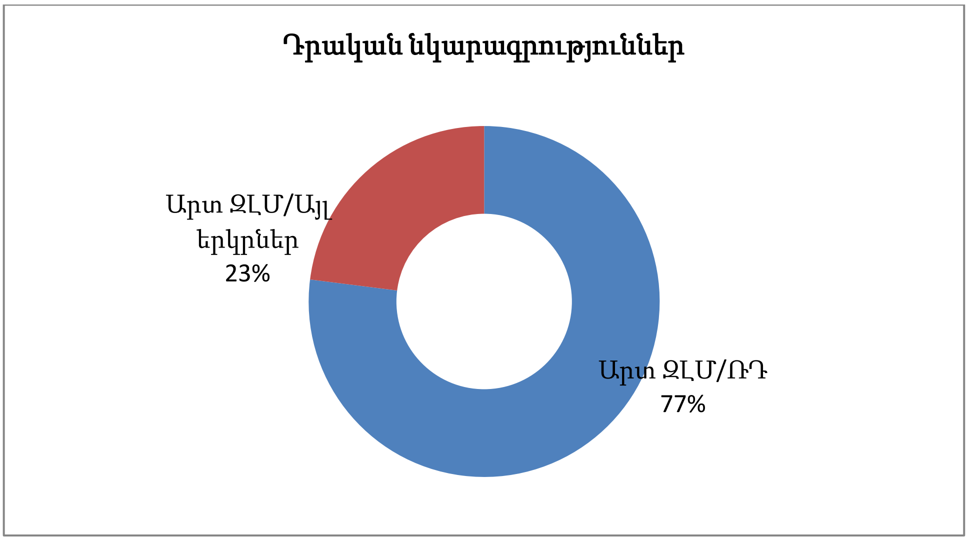

Այլ խոսքերով՝

- դիտարկված լրատվամիջոցների բոլոր (1098) բացասական նկարագրությունների մոտ է 1/3-ը (32%) կազմել են արտասահմանյան ԶԼՄ-ները:

Այդ թվում՝ 19%-ի հեղինակները ՌԴ աղբյուրներն են, մոտ 13% հեղինակները՝ այլ երկրների լրատվամիջոցները:

- դիտարկված լրատվամիջոցների բոլոր (365) դրական նկարագրությունների մոտ 29% -ը դարձյալ արտասահմանյան աղբյուրներն են:

Այդ թվում՝ 22% -ը Ռուսաստանյան աղբյուրներն են, 7%-ը՝ այլ երկրների լրատվամիջոցները:

Տես՝ ՀԱՎԵԼՎԱԾ, Աղյուսակ7, 8 եւ 9 :

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵՐՊԱՐԻ ԹԵՄԱՏԻԿ ԲԱՂԿԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

Ռուսաստանի մասին հայաստանյան լրատվամիջոցներում նկարագրված սյուժեներն ունեն երեք հիմնական ուղղություններ:

- Հայաստանի հետ անմիջապես կապ չունեցող սյուժեներ, որոնք դասակարգել ենք ըստ թեմաների. այսպես կոչված ***ներռուսաստանյան թեմա*** (երկրի ներսում տեղի ունեցող անցուդարձերի, գործընթացների, գործող ուժերի ու նրանց հարաբերությունների մասին պատմություններ)եւ ***Ռուսաստանի արտաքին քաղաքական հարաբերությունների թեմա***(Ռուսաստանի ու, բացի Հայաստանից, այլ երկրների, միջազգային կազմակերպությունների հետ ունեցած հարաբերությունների մասին պատմություններ):

  Այսերկու թեմաներըպայմանականորեն խմբավորենք մեկ ընդհանուր «Ռուսաստան» անվան տակ:

- Հայաստանի հետ անմիջականորեն կապ ունեցող սյուժեներ, որտեղ նկարագրվում են Ռուսաստանի հայկական քաղաքականության տարբեր կողմերը:

  Ուսումնասիրված կոնտենտներից ի հայտ են եկել ռուս-հայկական 17 տարբեր (տնտեսական, ինտեգրացիոն, ռազմական/անվտանգության, Ղարաբաղյան կարգավորման, միգրացիոն, մշակութային, պատմական, սպորտային եւ այլ) ոլորտների հարաբերություններ:

  Բոլոր այդ 17 ոլորտների մասին նյութերըխմբավորենք մեկ ընդհանուր «ՌԴ/ՀՀ հարաբերություններ» անվան տակ:

- Հայաստանի, հայ հասարակության, առանձին ուժերի ու անհատների՝ Ռուսաստանի նկատմամբ ունեցած վերաբերմունքն արտահայտող սյուժեներ, սոցհարցումների արդյունքներ եւ այլն:

  Այս կարգի նյութերը խմբավորենք որպես հայաստանյան «Վերաբերմունք Ռուսաստանի նկատմամբ»:

Այս դասդասումները բացահայտեցին բավական հետաքրքիր մի պատկեր, որը ցույց է տալիս, որ հայաստանյան լրատվամիջոցների միասնական ցուցանիշներում Ռուսաստանի այսպես կոչված ոչ հայկական քաղաքականությունը ներկայացնող նյութերը («Ռուսաստան» խումբ՝ մոտ 50%) իրենց քանակով գերազանցում են ռուս-հայկական տարբեր ոլորտների մասին նյութերին (ՌԴ/ՀՀ հարաբերություններ, մոտ 43 %):

Տես՝ ՀԱՎԵԼՎԱԾ, Աղյուսակ10:

Զգալիորեն ավելի քիչ են եղել այն սյուժեները, որտեղ ընդհանուր ձեւակերպումներով, առանց կոնկրետ իրադարձային նկարագրությունների ներկայացվել է Ռուսաստանի նկատմամբ հայաստանյան այս կամ այն քաղաքական, հասարակական, քաղաքացիական խմբերի, անհատների վերաբերմունքը (Վերաբերմունք Ռուսաստանի նկատմամբ՝ 7%):

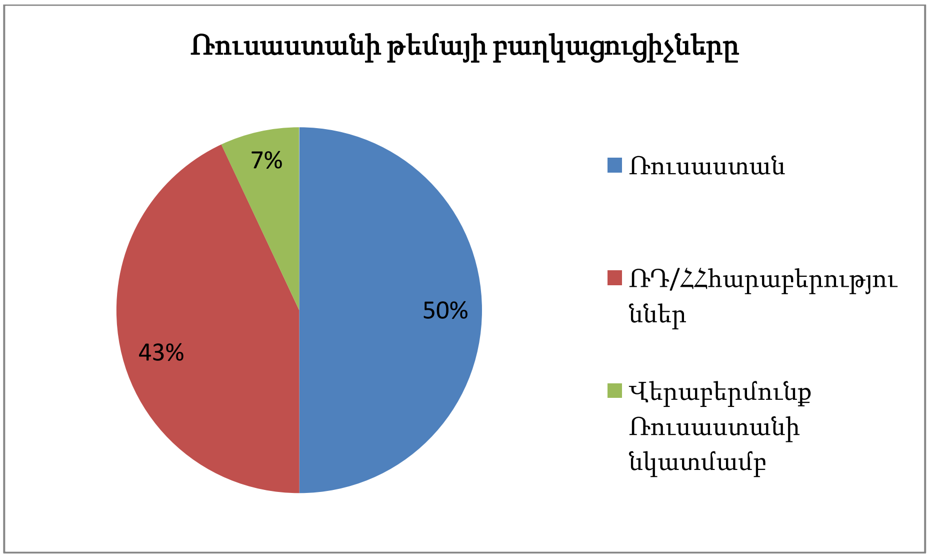

Պարզ ասած՝ Ռուսաստանը հայաստանյան լրատվամիջոցներում ավելի շատ ներկայանում է որպես ինֆորմացիոն գործող սուբյեկտ (իրադարձություններ, գործող ուժեր եւ անձինք Ռուսաստանի ներսում, Ռուսաստանը որպես գործող սուբյեկտ իր արտաքին-քաղաքական տարբեր, այդ թվում նաեւ՝ հայկական հարթակներում, միասնաբար՝ 93%), քան որպես հայկական (գլխավորապես ընդհանուր ստերեոտիպային) վերաբերմունքի օբյեկտ: Ռուսաստանի ինֆոկերպարը ձեւավորվում է կոնկրետ մոտիվացիոն հիմքերով, երբ սկզբում ներկայացվում են իրադարձություններն ու գործընթացները, ապա տրվում գնահատականներ:

ԹԵՄԱՏԻԿ ՌԵՅՏԻՆԳՆԵՐ ԵՒ ՍՅՈՒԺԵՏԱՅԻՆ ԳԾԵՐ

Նյութերի թեմատիկ դասակարգումն ընթացել է ըստ նյութի բովանդակայինլեյտմոտիվային գծի՝ «մեկ նյութ - մեկ թեմա» սկզբունքով:

Լրատվամիջոցների ընդհանուր ցուցանիշներով առաջին տողերում, որպես առավել ինտենսիվ արծարծված թեմաներ, հայտնվել են՝ Ներռուսաստանյան անցուդարձերի, ՌԴ/(բացի Հայաստանից) այլ երկրների եւ կազմակերպությունների հարաբերությունների, Հայաստանի ինտեգրացիոն վեկտորների, ՌԴ/ՀՀ տնտեսական հարաբերությունների, Ռուսաստանի նկատմամբ հայաստանյան վերաբերմունքի, ՌԴ/ՀՀ ռազմական ու անվտանգության հարցերի ոլորտների, ապա՝ ռուս-հայկական մնացած այլ ոլորտներում ծավալվող հարաբերությունների թեմաները:

Տես՝ ՀԱՎԵԼՎԱԾ, Աղյուսակներ 11 եւ 12

Առանձին ԶԼՄ-ների թեմատիկ սանդղակներում առաջնահերթությունները տարբեր են:

Այսպես՝ **Ներռուսաստանյան անցուդարձերի ներկայացման հարցում**, առանձնանում են News.am-ը (Ռուսաստանի հետ կապված բոլոր նյութերի 48%), Ilur.am-ը (25%), Yerkir.am-ը եւ Panorama.am-ը (յուրաքանչյուրը՝ 23%): Ներռուսաստանյան իրադարձություններին ամենից քիչ տեղ է տվել Aravot.am-ը (5%):

Այս նյութերի ճնշող մեծամասնությունը հիմնականում ռուսաստանյան լրատվամիջոցներից արտատպություններ են կամ դրանց արված հղումներով՝ իրադարձությունների համառոտ նկարագրություններ:

Սյուժետային գծերը բազմազան են. դրանցով հայաստանյան լսարանները հայերենով տեղեկանում են ռուսաստանյան ներքաղաքական, ներհասարակական, իրավական, միջանձնային ու այլ կարգի (քրեական քրոնիկոն, ավտովթարներ) իրադարձությունների մասին: Սկսած հայաստանյան հասարակության համար հանրային նշանակության տեղեկատվությունից (ռուբլու փոխարժեքի անկում, ֆինանսաբանկային մետամորֆոզներ, աշխատանքային միգրանտների կացության մասին օրենսդրական փոփոխություններ, ՌԴ պաշտոնական քաղաքականության հարցերով սոցհարցումների արդյունքներ) մինչեւ մասնավոր, Ռուսաստանի տարբեր մարզերում տեղի ունեցած, ոչ համառուսաստանյան նշանակության իրադարձությունները:

ՌԴ/այլ երկրների հետ հարաբերությունների թեմային զրեթե համաչափ տեղ են հատկացրել բոլոր լրատվամիջոցները. 20%-ից (Yerkir.am-ի դեպքում) մինչեւ 29%՝ (Panorama.am): Բացառություն են կազմել Aravot.am-ը (9%) եւ Lragir.am-ը (16%):

Սյուժետային գծերով մեջտեղ են բերվել Ռուսաստանի արտաքին քաղաքական բոլոր հրատապ խնդիրները, ներառյալ՝ ռուս-ուկրաինական կոնֆլիկտը, Ռուսաստանի եւ Արեւմտյան երկրների սրացումները, էներգետիկ ոլորտում եղած խնդիրները եւ ուսումնասիրության ժամանակահատվածում տեղի ունեցած այլ իրադարձությունները:

Այս նյութերի ընդհանուր տարբերանշանն է՝ որ դրանցում բոլոր վերը նշված խնդիրները արծարծվել են գլխավորապես առանց հայկական խնդիրների հետ զուգահեռներ անցկացնելու, առանց Հայաստանի ԵՏՄ ինտեգրման հարցերի շոշափման: Նույնիսկ, եթե դրանք վերաբերում են ասենք Բելառուսի կամ Ղազախստանի ԵՏՄ անդամագրության հետ կապված իրադարձություններին ու անցուդարձերին: Կամ, եթե խոսքը Ռուսաստան-Ադրբեջան հարաբերությունների մասին է էներգետիկ տարանցումների, Ադրբեջանի ԵՏՄ հնարավոր անդամագրության եւ այլ հարցերում:

Հիշեցնենք, որ մեր ուսումնասիրության ժամանակահատվածը համընկել էր Հայաստանի ԵՏՄ անդամակցության կարեւորագույն փուլերի հետ. Հայաստանի կողմից ԵՏՄ պայմանագրի ստորագրումը Բելառուսի մայրաքաղաքում (հոկտեմբերի 10), ՀՀ Սահմանադրական դատարանի կողմից Հայաստանի ԵՏՄ անդամակցության պայմանագրին հավանություն տալը (նոյեմբերի 14) եւ ԱԺ-ի կողմից փաստաթղթի սպասվելիք վավերացումը (դեկտեմբերի 4): Բոլոր այս իրադարձությունները առաջ բերեցին ակտիվ քննարկումներ հայաստանյան մեդիայում, եւ, ինչպես ցույց են տալիս մեր ուսումնասիրության արդյունքները, նաեւ մեր դիտարկած լրատվամիջոցներում:

ՌԴ/ՀՀ/ինտեգրացիոն վեկտոր թեմայի արդյունքներն ի հայտ են բերում այս թեմային մյուսներից ավելի շատ անգամ անդրադարձած լրատվամիջոցների խումբ, որը տարբերվում է վերը բերված առաջին երկու թեմաներին առաջնահերթություն տված լրատվամիջոցների խմբից:

Այսպես, առավելագույն ցուցանիշներ ունեն Aravot.am-ը (նյութերի 32%), 1in.am -ը (22%) եւ Lragir.am-ը (21%): Նվազագույն քանակի նյութեր այս թեմայով եղել են Panorama.am (4%) եւ News.am (2%) կայքերում:

Սյուժետային գծերը պատկերում են Ռուսաստանի եւ նրա ներկայացուցիչների հնչեցրած գնահատականները, վերաբերմունքը Հայաստանի գլխավորապես Եվրասիական ինտեգրացիոն վեկտորի նկատմամբ, պատմում են Հայաստանի պաշտոնական շրջանակների՝ ԵՏՄ անդամագրության հետ կապված հանդիպումների մասին, ներկայացնում են ԵՏՄ պայմանագրի տարբեր դրույթների մասնավոր քննարկումներ, նաեւ՝ մի քանի աղմկահարույց հայտարարությունների առիթով (Հայաստանի միջազգայնորեն ճանաչված սահմաններով անդամագրության, Հայաստանի եւ ԼՂ միջեւ մաքսակետի (չ)տեղադրման եւ այլն) բավական ինտենսիվ արձագանքներ:

Սրանք քաղաքական ու այլ եզրահանգումներով նյութեր են «Ռուսաստանի, ԵՏՄ այլ անդամների, նրանց առանձին ներկայացուցիչների գործողություններն ու հայտարարությունները Հայաստանի ԵՏՄ հնարավոր անդամակցության մասին» ընդհանուր շրջանակներով:

Հայաստանի ինտեգրացիոն վեկտորների թեմայի նյութերում ԵՄ-ի հետ ինտեգրման հարցը վեր է հանվել որպես ԵՏՄ-ի անդամակցության նյութի մի առանձին, եւ արդեն անցած դրվագ:

Կան ռուս-հայկական հարաբերությունների մի շարք այլ ոլորտներ էլ (ՀՀ վերաբերմունք, ՌԴ/ՀՀ/տնտեսություն, ՌԴ/ՀՀ/անվտանգություն եւ ռազմական ոլորտ, ՌԴ/ՀՀ/Ղարաբաղյան կարգավորում), որոնց մասին նյութերում Ռուսաստանի կերպարը դիտարկվել է Հայաստանի ԵՏՄ ինտեգրման պրիզմայով, Ռուսաստանի հետ ապագա սյուժեները նույնականացվել են ԵՏՄ ինտեգրման հետ կապված մի շարք խնդիրների ու հարցերի հետ:

Հայաստանյան մեդիայում 2014 թ.հոկտեմբեր-նոյեմբեր ամիսների ընթացքում Ռուսաստան ասելով նկատի են ունեցել ԵՏՄ, իսկ ԵՏՄ-ի տակ գլխավորապես հասկացվել է Ռուսաստան:

ՌԴ/ՀՀ/անվտանգության եւ ռազմական ոլորտի մասին մյուս լրատվամիջոցներից առավել անգամ գրվել է Lragir.am (12%), Ղարաբաղյան հակամարտության բանակցային գործընթացում Ռուսաստանի դերակատարության մասին (ՌԴ/ՀՀ/Ղարաբաղյան կարգավորում թեմա) նյութերի առավելագույն քանակ ունեցել են Lragir.am(5%), Yerkir am եւ 7or.am (յուրաքանչյուրում՝ Ռուսաստանի հետ կապված նյութերի 4%):

Սյուժետային գծեր - Անվտանգության/Ռուսաստանի հետ ռազմական համագործակցության եւ Ղարաբաղյան կարգավորման թեմաներով նյութերի սյուժետային գծերը պտտվում են Ռուսաստանի երկու ավանդական ընկալումների շուրջ. Ռուսաստանը որպես Հայաստանի անվտանգության երաշխավոր եւ Ռուսաստանը որպես Ղարաբաղյան կարգավորման գործընթացի սուբյեկտ:

Այդ երկու ընկալումների հարցում էլ հանդիպում ենք իրարամերժ պնդումների. մի կողմից ունենք պնդումներ, թե Հայաստանի ԵՏՄ անդամագրումը սպառնալիք է Հայաստանի եւ Ղարաբաղի համար, քանի որ այդպես Հայաստանը ինքնակամ գնում է մեկուսացման, ավտոմատ կերպով հայտնվում է պատժամիջոցների ալիքի տակ, այդպես Հայաստանը կորցնում է իր արեւմտյան գործընկերներին եւ այլն, իսկ մյուս կողմից՝ ունենք այն հավաստիացումները, որ ԵՏՄ անդամագրումը Հայաստանի համար նշանակում է անվտանգության ապահովում, քանի որ այդպես միայն կարելի է զերծ մնալ Ռուսաստանի հարվածից, որն «աշխատում է զենքով և պատերազմելով»:

Մի կողմից՝ կա Ռուսաստանի կերպար, որը Հայաստանի անվտանգության երաշխավորն է, իսկ մյուս կողմից կա Ռուսաստան, որը նաեւ Հայաստանի, ուստի նաեւ՝ Ղարաբաղի ուղղակի «սպառնալիքի մատակարարն է», քանի որ մեծաքանակ զենք է վաճառում Ադրբեջանին:

Հայաստանում ռուսական ռազմակայանի մասին նյութեր հայտնվել են միայն լուրերի տեսքով, որտեղից տեղեկանում ենք ռուսաստանյան ռազմական գործիչների ռազմաբազա այցելությունների եւ այլ ծրագրային իրադարձությունների մասին: Այսինքն՝ ինֆորմացիոն առիթների առկայության ժամանակ:

Ընդգծենք, որ Ռուսաստանի հետ ռազմավարական, անվտանգության եւ ռազմական համագործակցությունը դիտարկվում է ռուս-ադրբեջանական ռազմական համագործակցության եւ արեւմտյան երկրների հետ Հայաստանի հարաբերությունների հեռանկարի տեսանկյունից:

Եվ ընդհանուր, եւ առանձին լրատվամիջոցների արդյունքներով, շոշափելիորեն ավելի պակաս անգամ են արծարծվել Հայաստանի համար այնպիսի ավանդական խնդիրները, ինչպես միգրացիան եւ Ռուսաստանի հայկական սփյուռքն է:

ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ԵՒ ԱՎՏՈՍՏԵՐԵՈՏԻՊԵՐ

Ըստէությանբոլորայննյութերը, որտեղներկայացվում են Հայաստանի տարբեր ուժերի, առանձին գործիչների ու մասնագետներիվերաբերմունքը Ռուսաստանի որպես պետության, ռուսաստանյան հասարակության նկատմամբ (Վերաբերմունք Ռուսաստանի նկատմամբ թեմա) ի մի են բերում հայ-ռուսական քաղաքականության տարբեր ոլորտներում եղած դրսեւորումները հետեւյալ երկու տեսանկյուններից.

- Հայաստանը եւ հայ հասարակությունը Ռուսաստանի հետ հարաբերությունների արդյունքում,
- Հայաստանը եւ հայ հասարակությունը Ռուսաստանի հետ հարաբերությունների մասին:

Այս խմբի նյութերն իրենց քանակով լրատվամիջոցների ընդհանուրցուցանիշներում առաջ են անցել (մոտ 7%) այնպիսի թեմաներով նյութերից, ինչպես անվտանգությունն ու ռազմական համագործակցությունը, Ղարաբաղյան կարգավորումը, միգրացիան, սպորտը, իրավապահ, մշակութային, եկեղեցական, հասարակական, գիտակրթական, տեղեկատվական կապերը, հայ-ռուսական պատմական անցուդարձերը :

Հայ-ռուսական քաղաքականության եւ վերաբերմունքի թեման առավել ինտենսիվ ներկայացրած լրատվամիջոցներն են՝ Aravot.am-ը (20%), Lragir.am-ը (11%), 1in.am-ըեւ 7or.am-ը (յուրաքանչյուրը՝ 10%): Բոլորից քիչ անգամ հայկական վերաբերմունքի հարցերին անդրադարձել է News.am-ը (1%):

Նշենք, որ այս խմբում ժողովված են նյութեր, որոնք ամբողջությամբ են նվիրված եղել Ռուսաստանի նկատմամբ հայաստանյան վերաբերմունքին: Եվ հենց այս խմբի նյութերում է, որ լրատվամիջոցների ընդհանուր ցուցանիշներով բացասական նկարագրությունների քանակը (53.5%) գերազանցել է թե չեզոք (29.5%), թե դրական (17%) նկարագրությունների քանակին:

Տես՝ ՀԱՎԵԼՎԱԾ, Աղյուսակ13:

Բայց մնացած բոլոր թեմաներով էլ նյութերում հանդիպել են դրվագներ, որտեղ Ռուսաստանի նկարագրությունները զուգորդվել են այսպես կոչված հայաստանյան **ինքնանկարագրություններով (ավտոստերեոտիպերով)**: Սա Ռուսաստանն է, իսկ սա մենք ենք (մեր իշխանությունները, օլիգարխները, ընդդիմությունը, հասարակությունը, բանակը, սովորույթները, մտածելակերպը եւ այլն) սկզբունքով:

Ահա մի քանի տիպային օրինակներ.

- «Մինչայդ, միակտեղը, որտեղդեռհավատումենՌուսաստանիհամենազորությանը, Հայաստաննէ»(http://www.lragir.am/index/arm/0/politics/view/104928),
- «Հայաստանիցորեւէբանկախվածչէր, որովհետեւՀայաստանըամենջանքգործադրումէր, որպեսզիդուրգաիրմեծեղբորըեւդառնաայդմիությանանդամ»(http://www.aravot.am/2014/10/10/505394/):
- «Որոշ քաղաքական գործիչներ փորձում են պրոռուսական հայտարարություններ անել և ցույց տալ Հայաստանի ուղին դեպի Ռուսաստան, որպես միակ հնարավոր ուղի» (http://www.1in.am/1448487.html):
- «Հայաստանը միացել է Ռուսաստանի, Բելառուսի ու Ղազախստանի միությանը, եւ առաջին բանը, որը փոխառվելու է ավագ եղբայրներից, անձի պաշտամունքն ու հավերժ իշխելու հայտն է լինելու: Նա, ով Հայաստանը ներկցի Եվրասիական միությանը, «խանության յառլիկ» կստանա»: (**http://www.panorama.am/am/politics/2014/11/13/hayrikyan/**)
- «Եթե հայկական հողում կարող է ծնվել Զորի Բալայանի նամակ, որը Արցախը կհայտարարի Ռուսաստանի խնդիր եւ կհռչակի Ռուսաստանի իրավունքը Արցախի հանդեպ, ապա Ռիժկովը հաստատ իրեն իրավունք կվերապահի հայտարարել, որ Արցախը պատմական հայկական տարածք չէ» (**http://www.lragir.am/index/arm/0/country/wv5k/105996**)
- «Այս ամենի արդյունքում Հայաստանի քաղաքացիները հեռանում են Հայաստանից, ձեռք են բերում Ռուսաստանի քաղաքացիություն, իսկ Սերժ Սարգսյանը հայտարարում է, որ արտագաղթի մասին պետք չէ խոսել չափազանցնելով իրավիճակը» (**http://www.1in.am/1456533.html**):
- «Նա (Անդրանիկ Միհրանյանը- Լ.Բ.) բարդույթավորված և թերարժեք անվանեց Կիսելյովի հայտարարություններից վիրավորվածներին: Նաև ասաց, որ զարմացած է, թե ինչ վայրենի և աննորմալ, հակակիսելյովյան արշավ է ծավալվել հայկական մամուլում նրա հայտարարություններից հետո» (**http://www.1in.am/1467515.html):**
- «Ահա նրանք են Մոսկվայի քաղաքականության պրովայդերները, եւ Մոսկվայի համար հատկապես գերադասելի է, որ նրանք կրեն տվյալ ժողովուրդների ազգանունները, օրինակ հայկական, որպեսզի ավելի համոզիչ լինի զաղութացումը եւ լինի կամավորության սկզբունքով…
  Այդ կատեգորիայի մարդկանց մեջ գերակշռում են հայկական ազգանուններ կրողները: Որոնց պահվածքը նույնիսկ Ռուսաստանում ու Հայաստանում համապատասխան շրջանակների սառսուռն է առաջացրել»
  (**http://www.lragir.am/index/arm/0/politics/view/105966):**

Ընդգծենք, որ Ռուսաստանի նկատմամբ վերաբերմունքի թեման միակն է, որտեղ բացասական նկարագրությունների թիվը գերազանցում է եւ չեզոք, եւ դրական նկարագրությունների թվին , եւ Ռուսաստանի մասին նյութերի 60%-ը զուգորդվում է Ռուսաստանի կերպարի ֆոնին հայաստանյան ինքնանկարագրությունների (ավտոստերեոտիպերի) օրինակներով: Սա դիտարկված 8 ԶԼՄ-ների միասնական ցուցանիշներով:

Առանձին արդյունքները ցույց են տալիս, որ նյութերը առավել քանակի ավտոստերեոտիպերով զուգորդած լրատվամիջոցներն են՝ Lragir.am-ը, 7or.am-ը, Ilur.am-ը, Yerkir.am-ը (Ռուսաստանի մասին նյութերի 91-97% ում կան հայկական ավտոստերետիպեր), իսկ մյուսների դեպքում ավտոստերեոտիպերով նյութերի քանակը կազմում է Ռուսաստանի մասին նյութերի ողջ քանակի 0.4-4%:

Տես՝ ստորեւ բերված գրաֆիկը, նաեւ՝ ՀԱՎԵԼՎԱԾ, Աղյուսակ 14:

Գրաֆիկ. Ռուսաստանի մասին նյութեր, որոնք զուգորդված են Հայաստանի եւ հայերի ինքնանկարագրություններով (ավտոստերեոտիպերով)

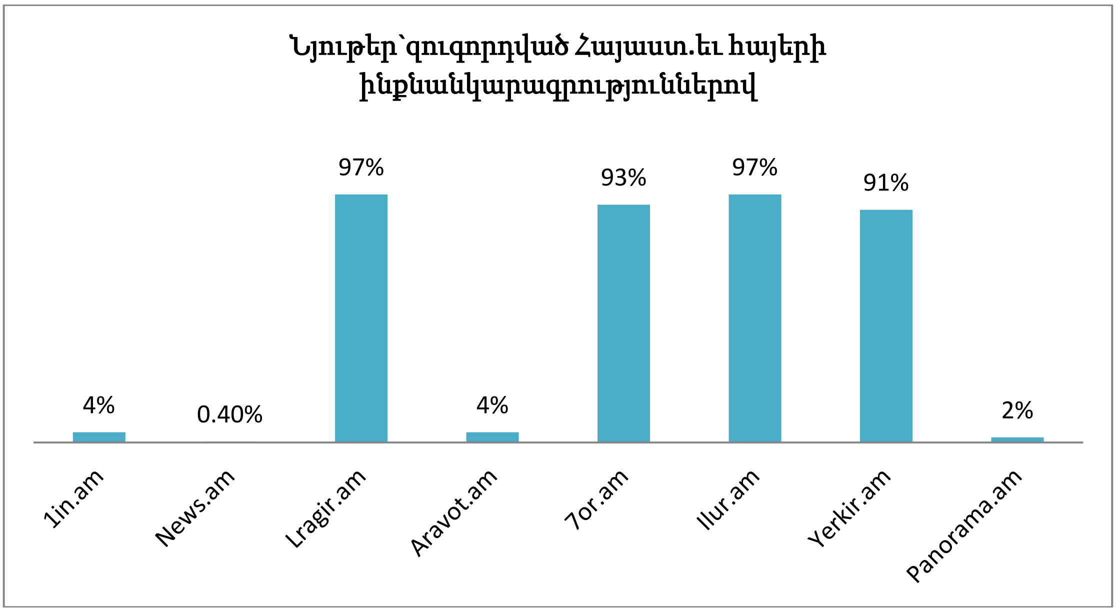

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ռուսաստանիներկայությունըհայաստանյանինֆորմացիոնհարթությունումապահովվու մէզանգվածայինհաղորդակցականժամանակակիցալիքներով. (հայաստանյանեւռուսաստանյանԶԼՄ-ներիտարածմանավանդականեւնորաձեւմիջոցներով), սոցիալական ցանցերով:

Ռուսերենիմատչելիությունըմիկողմից, իսկմյուսկողմից՝ռուսաստանյանԶԼՄ-ներիհասանելիությունը ՏՏ տարբեր ձեւաչափերով ու կրիչներովդրանցդարձնումենՀայաստանումՌուսաստանիներկայիսկերպարըձեւավորո ղակտիվկողմ:

Հայաստանյան հասարակությունն ունի ժամանակակից Ռուսաստանի մասին պատկերացումներ կազմելու եւս մեկ արդյունավետ ալիք. դա միջանձնական շփումներն են ռուսաստանցի ազգակիցների, գործընկերների եւ կամ ծանոթների հետ, եւ երբեմն այս տպավորություններն ավելի մեծ ներդրում են ունենում Ռուսաստանի կերպարի այս կամ այն երանգավորման հարցում, քան որեւէ այլ լրատվամիջոց:

Թե ինչու մենք ձեռնարկեցինք հայաստանյան հայալեզու ինտերնետային ԶԼՄ-ներում ժամանակակից Ռուսաստանի ինֆոկերպարն ուսումնասիրելու ու դրա ընդհանուր ուրվագծերը ցույց տալու այս գործը, ուներ տարբեր պատճառներ: Դրանք բոլորը մի կողմից բխում էին անհրաժեշտությունից կոնկրետություն մտցնելու այս թեմայով պարբերաբար ընթացող բանավեճերի մեջ, իսկ մյուս կողմից՝ իհարկե զուտ հետազոտական հետաքրքրությունից:

Ստորեւ ներկայացված եզրակացությունները վերաբերում են 2014 թվականի վերջին՝ հոկտեմբեր-նոյեմբեր ամիսներին եւ ցույց են տալիս հայաստանյան բազմազան ինտերնետային ԶԼՄ-ների շարքից մեկ տիպային խմբի արտադրանքը տարբեր դիտանկյուններից:

Մեր ընտրած ԶԼՄ-ներն (1in.am, News.am, Lragir.am, Aravot.am, Ilur.am, Yerkir.am, 7or.am, Panorama.am) ունեն քաղաքական ուժերին հարելու (իշխանական, ընդդիմադիր եւ անկախ), գործունեության տարբեր տարիների (2-16 տարվա), ամենօրյա արտադրանքի քանակի (օրական առավելագույնը՝ 60- 280 նյութ), թեմատիկ ու ժանրային նախասիրությունների (գլխավորապես՝ լուրեր, գլխավորապես՝ մեկնաբանություններ) տեսանկյունից միանգամայն տարբեր ցուցանիշներ: Բայց նրանք բոլորն ունեն կայուն լսարաններ:

Հետազոտության գլխավոր հարցերն էին. «Ովքե՞ր, ի՞նչ եւ ինչպե՞ս» են խոսում Ռուսաստանի հետ ամբողջովին կամ մասնակիորեն առնչվող հրապարակումներում:

ՈՎՔԵ՞Ր

Ինֆորմացիոն աղբյուրները

- Ռուսաստանի ինֆոկերպարն ուրվագծելու հարցում հայաստանյան ԶԼՄ-ները մոտավորապեսկիսելենիրենցքանքերըարտասահմանյանլրատվամիջոցներիհետ. հանրության ուշադրությանը ներկայացվել են 47% սեփական արտադրության եւ 43% արտասահմանյան (այդ թվում՝ ռուսաստանյան) ԶԼՄ-ների նյութեր: Սակայն առանձին ԶԼՄ-ների ցուցանիշները վկայում են, որ այս խմբում կան այնպիսի լրատվամիջոցներ, որոնք ռուսաստանյան թեմաները զարգացնում են գլխավորապես արտասահմանյան ինֆոաղբյուրների ակտիվ գործածմամբ, եւ հակառակը՝ այնպիսիները, որոնք իրենց գիծը տանում են սեփական արտադրության բովանդակությունների միջոցով: 8 ԶԼՄ-ներից 6-ի դեպքում արտասահմանյան ծագման նյութերի քանակը 1.2-2.5 անգամ ավելի շատ են, քան սեփական արտադրության նյութերը, ինչպես, ասենք, News.am (26% սեփական եւ 65%՝ արտ. ԶԼՄ-ների նյութեր), 7or.am (26% սեփական եւ 47%՝ արտ.ԶԼՄ-ների նյութեր), Panorama.am (36% սեփական եւ 45%՝ արտ.ԶԼՄ-ների նյութեր) դեպքում է: Իսկ Lragir.am-ի (67% սեփական նյութի դիմաց 18% արտասահմանյան աղբյուրների նյութեր) եւ Aravot.am-ի (55% սեփական նյութի դիմաց 18% արտասահմանյան աղբյուրների նյութեր) դեպքում ճիշտ հակառակ պատկերն է, այստեղ սեփական նյութերի քանակը մոտ 3 անգամ գերազանցում է արտասահմանյան ԶԼՄ-ների նյութերի քանակը:

- Հայաստանյան լրատվամիջոցներն ակնհայտորեն քիչ են տեղափոխել իրենց հարթակներ սոցիալական ցանցերում հնչող կարծիքներն ու գնահատականները, որտեղ Ռուսաստանի մասին շրջանառվող բովանդակությունները բազմազան են թե իրենց երանգավորումներով, թե ծագումնաբանությամբ (Ռուսաստանի թեմայով նյութերի 1%):

ԻՆՉՊԵ՞Ս

Ինֆորմացիոն հետաքրքրվածությունը

- Ռուսաստանը միակ երկիրն է, որին ուսումնասիրության ժամանակահատվածի միանական ցուցանիշներով ամբողջովին կամ մասնակիորեն առնչվող նյութերի քանակը գերազանցել է ցանկացած այլ արտասահմանյան երկրի, այդ թվում՝ Ադրբեջանի, մասին նյութերի ընդհանուր ցուցանիշները:

- Ռուսաստանը ստաբիլ կերպով , հետազոտության երկու ամիսների ընթացքում կազմել է հայաստանյան տեղեկատվական առանցքներից մեկը: Հետազոտված լրատվամիջոցների մեկ օրվա ընթացքում Ռուսաստանի մասին նյութերի առավելագույն քանակը 11-32 նյութ է: Իսկ այն օրերի քանակը, երբ առհասարակ չեն շոշափվել ռուսաստանյան թեմաներ, կազմում է 61-ից առավելագույնը՝ 9 օր:

- Ռուսաստանն իր ներքին եւ արտաքին հարցերով, այդ թվում՝ քաղաքականության հայկական ուղղության տարբեր դրսեւորումներով առկա է եղել 8 ԶԼՄ-ների թողարկած բոլոր նյութերի 7 %-ում: Առանձին լրատվամիջոցների երկու ամսվա ընթացքում հրապարակած բոլոր նյութերի զանգվածում Ռուսաստանյան թեմատիկայի մասնաբաժինը տատանվել է 3-26% միջեւ:

Տրամադրվածության երանգները

- Դիտարկված 8 լրատվամիջոցների ընդհանուր ցուցանիշներով, Ռուսաստանիհետկապվածնյութերն ամենից շատ անգամ ներկայացվել են չեզոք (նկարագրությունների 61%), ապա բացասական (29%) եւ դրական տրամադրվածությամբ (10%): Այս հերթականությունը հայաստանյան մեդիային բնորոշ հատկանիշ է, որը դրսեւորվում է նաեւ այլ թեմաներով տարբեր խորքային հետազոտությունների ժամանակ: Հատուկ ընդգծենք, որ Ռուսաստանի մասին նկարագրությունների նշանները (չեզոք, դրական եւ բացասական) որոշարկել ենք ըստ դրանց ուղիղ իմաստաբանական (semantic) նշանակության, այլ ոչ թե ըստ ենթատեքստային ուղերձների:

- Այսպես կոչված ագրեսիվության եւ բարյացակամության ինդեքսների շոշափելի դինամիկա չկա, եւ սա անգամ 10 տարի առաջ կատարված մեր նույն մեթոդով անցկացված հետազոտության արդյունքների հետ համեմատ (տես՝ Армения и Азербайджан на перепутье «ни мира, ни войны», Ереван, 2005 թ., стр. 82): 2004 թվականին համահավաք ագրեսիվության ինդեքսը կազմում էր 0.32, 2014 թ. `**0.48,** 2004 թ. համահավաք բարյացակամության ինդեքսը կազմում էր 0.24, 2014 թ.՝ **0.15:**

- Ագրեսիվությանինդեքսը, այսինքն՝ բացասական նկարագրությունների հարաբերությունը չեզոք նկարագրությունների քանակին, եւ այսպես կոչված բարյացակամության ինդեքսը՝ այսինքն դրական նկարագրությունների քանակի հարաբերությունը չեզոք նկարագրությունների քանակին ցույց են տալիս, որ 1 դրական նկարագրության դիմաց ունենք մոտ 6 չեզոք նկարագրություն, եւ 1 բացասական նկարագրության դիմաց՝ մոտ 2 չեզոք նկարագրություն:

- Բացի Lragir.am-ից եւ Aravot.am-ից, չեզոք նկարագրությունների ցուցանիշներն էապես ավելի շատ են այսպես կոչված էմոցիոնալ (դրական կամ բացասական) նկարագրությունների քանակից: Aravot.am-ում չեզոք նկարագրությունները ընդամենը 1%-ով են գերազանցում բացասականների ցուցանիշը (41% չեզոք, 40% բացասական նկարագրություն): Իսկ Lragir.am-ն առանձնանում է մնացած բոլոր լրատվամիջոցներից նրանով, որ բացասական նկարագրությունների քանակը 8%-ով ավելի է չեզոքներից (52% բացասական, չեզոք 44% նկարագրություն): Եվ նույնիսկ այս պարագայում Lragir.am-ի այսպես կոչված ագրեսիվության ինդեքսը 1.2 է, մեծ հաշվով ունենք բացասական եւ չեզոք վերաբերմունքի 1/1 հարաբերակցություն:

Տրամադրվածության հեղինակները

- **Չեզոքնկարագրություններիգլխավորհեղինակները**իրենքիսկհայաստանյանԶԼ Մ-ներնեն, նաեւ՝հայաստանյանուժերի ներկայացուցիչները, առանձին գործիչներն ումասնագետները (միասնաբար՝ 91%): Մեր դիտարկած լրատվամիջոցներում շոշափելիորեն ավելի քիչ է եղել արտասահմանյան այլ (3%) եւ ռուսաստանյան գործիչների, ուժերի, մասնագետների (6%) բերանովինչեցվածչեզոք նկարագրությունների քանակը:

- **Դրական կերպարի ցուցանիշները** գլխավորապես ձեւավորվել են հայաստանյան (57%) եւ ռուսաստանյան ուժերի, գործիչների ու այլ մասնագետների արտահայտած կարծիքների (23%), եւ հետո միայն՝ բուն իսկ հայաստանյան մեդիայի (17%) կողմից արված մեկնաբանությունների հիման վրա:

- **Բացասական կերպարի գլխավոր հեղինակները դարձյալ հայկական կողմից են**՝ հայաստանյանԶԼՄ-ները եւհայաստանյանուժերը, գործիչներըմասնագետները (միասնաբար՝ 95%):

- Հայաստանյան մեդիան Ռուսաստանի կերպարի դրական կամ բացասական երանգավորման համար հատուկ ու նպատակաուղղված չի կիրառում արտասահմանյան ԶԼՄ-ների կոնտենտները: Թեեւ՝ ռուսաստանյան լրատվամիջոցներն ավելի մեծ մասնաբաժին ունեն բոլոր (չեզոք, բացասական եւ դրական նկարագրությունների) ցուցանիշների ձեւավորման հարցում, քան արտասահմանյան այլ երկրների լրատվամիջոցները: Այսպես, բոլոր բացասական նկարագրությունների 19%-ը հայաստանյան լրատվամիջոցներում են հայտվել ռուսաստանյան հայտնի տեղեկատվական աղբյուրներից: Նույն աղբյուրներից էլ այստեղ են տեղափոխվել Ռուսաստանի դրական բոլոր նկարագրությունների մոտ 22% -ը:

Ի՞ՆՉ

Սյուժետային գծեր եւ թեմատիկ առաջնահերթություններ

- Թեմաների եւ սյուժետային գծերի հարցում հայաստանյան լրատվամիջոցները չունեն ոչ մի սահմանափակումներ: Ավելին, կան ԶԼՄ-ներ, որոնք նախապատվությունը տալիս են այսպես կոչված ներռուսաստանյան ամենաբազմազան թեմատիկային ու Ռուսաստանի (բացի Հայաստանից) այլ երկրների հետ հարաբերությունների խնդիրներին. News.am (Ռուսաստանի հետ կապված բոլոր նյութերի 48%), Ilur.am (25%) եւ այլն: Ներռուսաստանյան իրադարձություններին եւ Ռուսաստանի ու (բացի Հայաստանից) այլ երկրների

հետ հարաբերություններին ամենից քիչ տեղ է տվել Aravot.am-ը (համապատասխանաբար՝ 5% եւ 9%):

- Եվ հակառակը՝ կան ԶԼՄ-ներ, որոնք Ռուսաստանի հետ կապված ամեն ինչ դիտարկում են հայ-ռուսական վերաբերմունքի, Ռուսաստանի հայկական քաղաքականության, Ռուսաստանի համատեքստում տարբեր ինքնանկարագրությունների (ավտոստերեոտիպերի) օգտագործմամբ: Առանձին արդյունքները ցույց են տալիս, որ նյութերն առավել քանակի ավտոստերեոտիպերով զուգորդած լրատվամիջոցներն են՝ Lragir.am-ը, 7or.am-ը, Ilur.am-ը, Yerkir.am-ը (Ռուսաստանի մասին նյութերի 91-97% ում կան հայկական ավտոստերետիպեր), իսկ մյուսների դեպքում ավտոստերեոտիպերով նյութերի քանակը կազմում է Ռուսաստանի մասին նյութերի ողջ քանակի 0.4-4%:

- Ռուսաստանը հայաստանյան լրատվամիջոցներում ավելի շատ ներկայանում է որպես ինֆորմացիոն գործող սուբյեկտ (իրադարձություններ, գործող ուժեր եւ անձինք Ռուսաստանի ներսում, Ռուսաստանը որպես գործող սուբյեկտ իր արտաքին-քաղաքական տարբեր, այդ թվում նաեւ՝ հայկական հարթակներում, միասնաբար՝ 93%), քան որպես հայկական (գլխավորապես ընդհանուր ստերեոտիպային) վերաբերմունքի օբյեկտ: Ռուսաստանի ինֆոկերպարը ձեւավորվում է կոնկրետ մոտիվացիոն հիմքերով, երբ սկզբում ներկայացվում են իրադարձություններն ու գործընթացները, ապա տրվում գնահատականներ:

- Հիշեցնենք, որմերուսումնասիրությանժամանակահատվածըհամընկելէրՀայաստանիԵՏՄա նդամակցությանկարեւորագույնփուլերիհետ. ՀայաստանիկողմիցԵՏՄ պայմանագրի ստորագրումը Բելառուսի մայրաքաղաքում (հոկտեմբերի 10), ՀՀ Սահմանադրական դատարանի կողմից Հայաստանի ԵՏՄ անդամակցության պայմանագրին հավանություն տալը (նոյեմբերի 14) եւ ԱԺ-ի կողմից փաստաթղթի սպասվելիք վավերացումը (դեկտեմբերի 4): Բոլոր այս իրադարձություններն առաջ բերեցին ակտիվ քննարկումներ հայաստանյան մեդիայում, եւ, ինչպես ցույց են տալիս մեր ուսումնասիրության արդյունքները, նաեւ մեր դիտարկած լրատվամիջոցներում: Հայաստանյան մեդիայում 2014 թ.հոկտեմբեր-նոյեմբեր ամիսների ընթացքում Ռուսաստան ասելով նկատի են ունեցել ԵՏՄ, իսկ ԵՏՄ-ի տակ գլխավորապես հասկացվել է Ռուսաստան: Այլ խոսքերով՝ Հայաստանի ինտեգրացիոն բոլոր ապագա զարգացումները եւ Հայաստանի համար հետեւանքները իսկապես բխեցվել են Ռուսաստանի հայկական քաղաքականությունից, նաեւ այլ երկրների եւ Ռուսաստանի միջեւ ընթացող հարաբերությունների բնույթից:

- Հայաստանիհամարհինարավորապազան (Վերաբերմունք Ռուսաստանի նկատմամբ թեմա) նկարագրվում է երկու գույներով. բացասական եւ դրական: Դրական, լավատեսական տեսանկյունն ավելի քիչ հնչեղություն է ունեցել: Եվ արվել է հիմնականում պաշտոնական շրջանակների ձայների միջոցով: Հենց այս խմբի նյութերում է, որ լրատվամիջոցների ընդհանուր ցուցանիշներով

բացասական նկարագրությունների քանակը (53.5%) գերազանցել է թե չեզոք (29.5%), թե դրական (17%) նկարագրությունների քանակին:

- **Թեմատիկռեյտինգներում**լրատվամիջոցների ընդհանուր ցուցանիշներով առաջին տողերում այսպես կոչված ոչ հայկական սյուժեներով թեմաներն են (Ներռուսաստանյան անցուդարձեր, ՌԴ/(բացի Հայաստանից) այլ երկրների հետ հարաբերություններ), իսկ այնպիսիավանդական թեմաները, ինչպես միգրացիան, ռուսաստանյան սփյուռքը եւ այլն, զգալիորեն ավելի քիչ են լուսաբանվել:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

Աղյուսակ 1.Տեղեկատվական ակտիվությունը Ռուսաստանի նկատմամբ

(Ռուսաստանի մասին նյութերի ինտենսիվությունը)
(2014 թ. հոկտեմբերի 1 – նոյեբերի 30)

Տվյալները ստացվել են ըստ Ռուսաստանի մասին նյութերի եւ յուրաքանչյուր ԶԼՄ-ի բոլոր նյութերի հարաբերակցության

ԶԼՄ	Ռուսաստանիմասիննյութերիքանակ	Բոլորնյութերիքանակ
1in.am	444	14123
	3%	100%
News.am	1041	14428
	7%	100%
Lragir.am	668	2616
	26%	100%
Aravot.am	445	5370
	8%	100%
7or.am	223	3192
	7%	100%
Ilur.am	299	2486
	12%	100%
Yerkir.am	336	2897
	12%	100%
Panorama.am	259	4740
	5%	100%
Ընդամենը	**3715**	**49852**
	7%	**100%**

Ռուսաստանի կերպարը ձևավորող ինֆորմացիոն աղբյուրները

Աղյուսակ 2. Նյութերի աղբյուրների ընդհանուր պատկերը

Սեփ. նյութ	Հայաստ. այլ ԶԼՄ(որպես արտատպություններ)	Արտ ԶԼՄ	Հայտ/ Հաղորդ.	Սոցցանցեր	Ընդամենը
40%	7%	43%	9%	1%	100%

Աղյուսակ 3. Նյութերի աղբյուրներն ըստ դիտարկված ԶԼՄ-ների

ԶԼՄ	Ո՞վ/Նյութի աղբյուր					Ընդամենը
	Սեփ. նյութ	Հայաստ. այլ ԶԼՄ (որպես արտատպութ.)	Արտ. ԶԼՄ	Հայտ/ Հաղորդ.	Սոցցանցեր	
1in.am	165	37	206	31	5	444
	37%	8%	46%	7%	1%	100%
News.am	269	15	670	59	28	1041
	26%	1%	64%	6%	3%	100%
Lragir.am	446	50	117	52	3	668
	67%	7%	18%	8%	0%	100%
Aravot.am	250	69	76	48	2	445
	56%	16%	17%	11%	0%	100%
7or.am	59	6	101	52	5	223
	26%	3%	45%	23%	2%	100%
Ilur.am	93	29	137	40	0	299
	31%	10%	46%	13%	0%	100%
Yerkir.am	105	25	170	35	1	336
	31%	7%	51%	10%	0%	100%
Panorama.am	93	11	116	33	6	259
	36%	4%	45%	13%	2%	100%
Ընդամենը	**1480**	**242**	**1593**	**350**	**50**	**3715**
	40%	**7%**	**43%**	**9%**	**1%**	**100%**

Ռուսաստանի նկատմամբ հայաստանյան ԶԼՄ-ների տրամադրվածություն(չեզոք, դրական, բացասական նկարագրություններ)

Աղյուսակ 4. Տրամադրվածության ընդհանուր պատկերը

Ինչպե՞ս/ Նկարագրության նշան	Նկարագրության քանակ
0	2264
	61%
+	361
	10%
-	1090
	29%
Ընդամենը	**3715**
	100%

Աղյուսակ 5. Տրամադրվածությունն ըստ դիտարկված ԶԼՄ-ների

Ինչպե՞ս/ Նկարագր. նշան	Ռուսաստանի նկարագրությունների քանակ							
	1in.am	News.am	Lragir.am	Aravot.am	7or.am	Ilur.am	Yerkir.am	Panorama.am
0	228	701	294	185	185	223	261	187
	51%	67%	44%	41%	83%	75%	78%	72%
+	56	113	24	83	10	15	25	35
	13%	11%	4%	19%	4%	5%	7%	14%
-	160	227	350	177	28	61	50	37
	36%	22%	52%	40%	13%	20%	15%	14%
Ընդամենը	**444**	**1041**	**668**	**445**	**223**	**299**	**337**	**259**
	100 %	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Աղյուսակ 6. Ռուսաստանի նկատմամբ վերաբերմունքի հեղինակներն ըստ նկարագրությունների աղբյուրների

Ո՞վ/Նյութի կամ նկարագրության հեղինակ	Ինչպե՞ս/Նկարագրության նշան			Ընդամենը
	0	+	-	
Հայաստանյան ԶԼՄ սեփական նկարագրություններով	531	35	369	935
	62%	17%	54%	54%
Հայաստանյան ԶԼՄ հայաստանյան ուժերի, գործիչների եւ այլ հեղինակների նկարագրություններով	247	121	276	644
	29%	57%	41%	37%
Հայաստանյան ԶԼՄարտասահմանյան ուժերի, գործիչների եւ այլ հեղինակների նկարագրություններով	22	7	14	43
	3%	3%	2%	2%
Հայաստանյան ԶԼՄռուսաստանյան ուժերի, գործիչների եւ այլ հեղինակների նկարագրություններով	52	48	20	120
	6%	23%	3%	7%
Ընդամենը	**852**	**211**	**679**	**1742**
	100%	**100%**	**100%**	**100%**

Աղյուսակ 7. ԱրտասահմանյանԶԼՄ-ներըորպեսՌուսաստանիմասինտեղեկատվությանևնկարագրությունների աղբյուրներհայաստանյանմեդիայիհամար

Ռուսաստանի նկատմամբ տրամադրվածության պատկերն ըստ արտասահմանյան ԶԼՄ-ներից փոխառնված նյութերի ու նկարագրությունների

Ինչպե՞ս/Նկարագրություննշան								
0			+			-		
Արտ ԶԼՄ/ՌԴ	Արտայլ ԶԼՄ	Ընդամենը	Արտ ԶԼՄ/ՌԴ	Արտայլ ԶԼՄ	Ընդամենը	Արտ ԶԼՄ/ՌԴ	Արտայլ ԶԼՄ	Ընդամենը
849	289	1138	81	24	105	211	140	351
75%	25%	100%	77%	23%	100%	60%	40%	100%

Աղյուսակ 8. Ռուսաստանի նկատմամբ վերաբերմունքն ըստ նյութերի աղբյուրների

(Հայաստանյան եւ արտասահմանյան ԶԼՄ-ներ, այլ կարծիքներ հայտարարություն/հաղորդագրությունների եւ սոցցանցային կոնտենտների տեսքով)

Ռուսաստանի նկատմամբ վերաբերմունքի հեղինակների ընդհանուր ցուցանիշներ

Ո՞վ/ Նյութի աղբյուրը	Նկարագրութ. նշան	Ընդամենը
Սեփականնյութ	0	721
		49%
	+	192
		13%
	-	567
		38%
	Ընդամենը	**1480**
		100%
Հայաստանյան այլԶԼՄ	0	123
		51%
	+	15
		6%
	-	104
		43%
	Ընդամենը	**242**
		100%
Արտ. ԶԼՄ	0	1138
		71%
	+	105
		7%
	-	350
		22%
	Ընդամենը	**1593**
		100%
Հայտարարություն/ Հաղորդագրություն	0	258
		74%
	+	40
		11%
	-	52
		15%
	Ընդամենը	**350**
		100%

Սոցցանցեր	0	24
		48%
	+	9
		18%
	-	17
		34%
	Ընդամենը	**50**
		100%

Աղյուսակ 9. Ռուսաստանի նկատմամբ վերաբերմունքի հեղինակներն ըստ դիտարկված ԶԼՄ-ների

Ո՞վ/ Նյութի հեղինակ	Նկարագր. նշան	ԶԼՄ							
		1in.am	**News.am**	**Lragir.am**	**Aravot.am**	**7or.am**	**Ilur.am**	**Yerkir.am**	**Panorama.am**
Սեփականնյութ	0	54	193	154	71	44	59	81	65
		33%	72%	35%	28%	75%	63%	77%	70%
	+	37	45	18	57	1	8	9	17
		22%	17%	4%	23%	2%	9%	9%	18%
	-	74	31	274	122	14	26	15	11
		45%	12%	61%	49%	24%	28%	14%	12%
	Ընդամենը	**165**	**269**	**446**	**250**	**59**	**93**	**105**	**93**
		100%	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**
ԱյլԶԼՄ	0	16	3	24	28	6	15	22	9
		43%	20%	48%	41%	100%	52%	88%	82%
	+	1	1	2	7	0	3	1	0
		3%	7%	4%	10%	0%	10%	4%	0%
	-	20	11	24	34	0	11	2	2
		54%	73%	48%	49%	0%	38%	8%	18%
	Ընդամենը	**37**	**15**	**50**	**69**	**6**	**29**	**25**	**11**
		100%	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

ԱրտԶԼՄ	0	137	455	83	48	88	112	129	86
		67%	68%	71%	63%	87%	82%	76%	74%
	+	11	54	2	12	3	3	9	11
		5%	8%	2%	16%	3%	2%	5%	10%
	-	58	161	32	16	10	22	32	19
		28%	24%	27%	21%	10%	16%	19%	16%
	Ընդամենը	**206**	**670**	**117**	**76**	**101**	**137**	**170**	**116**
		100 %	**100%**	**100%**	**100%**	**100 %**	**100 %**	**100%**	**100%**
Հայտարարություն/ Հաղորդագրություն	0	19	35	33	37	44	37	28	25
		61%	59%	64%	77%	85%	93%	80%	76%
	+	6	8	2	7	6	1	6	4
		19%	14%	4%	15%	12%	3%	17%	12%
	-	6	16	17	4	2	2	1	4
		19%	27%	33%	8%	4%	5%	3%	12%
	Ընդամենը	**31**	**59**	**52**	**48**	**52**	**40**	**35**	**33**
		100 %	**100%**	**100%**	**100%**	**100 %**	**100 %**	**100%**	**100%**
Սոցցանցեր	0	2	15	0	1	3	0	1	2
		40%	54%	0%	50%	60%	0	100%	33%
	+	1	5	0	0	0	0	0	3
		20%	18%	0%	0%	0%	0	0%	50%
	-	2	8	3	1	2	0	0	1
		40%	29%	100%	50%	40%	0%	0%	17%
	Ընդամենը	**5**	**28**	**3**	**2**	**5**		**1**	**6**
		100 %	**100%**	**100%**	**100%**	**100 %**	**0%**	**100%**	**100%**

Աղյուսակ 10. Ռուսաստանի կերպարը ձեւավորող թեմաները

- Ռուսաստան (ներռուսաստանյան հարաբերություններ, գործընթացներ, իրադարձություններ/Ռուսաստան-միջազգային կազմակերպություններ եւ Ռուսաստան-այլ երկրներ հարաբերություններ)
- Վերաբերմունք Ռուսաստանի նկատմամբ(Հայաստանի, հայերի վերաբերմունքը Ռուսաստանի նկատմամբ)
- ՌԴ/ՀՀ հարաբերություններ (Ռուսաստանի գործողությունները, քայլերը ՀՀ հետ տարբեր բնագավառներում ունեցած հարաբերություններում): Դրանք 17 տարբեր ոլորտներ են՝ (Ինգեգրացիոն վեկտոր, Պետականշրջանակներ, Տնտեսություն,Անվտանգություն/Ռազմականոլորտ,Ղարաբաղյան կարգավորում, Հասարակականկապեր,Միգրացիա, Սփյուռք, Մեդիադաշտ/Խոսքի ազատություն, Պատմություն, Գիտություն, Մշակույթ, Միջեկեղեցական կապեր, Սպորտ, Կրթություն, Առողջապահություն, Իրավապահ համակարգ:

Թեմա	**Ռուսաստանի նկարագրությունների քանակ %**
Ռուսաստան	50%
ՌԴ/ՀՀհարաբերություններ	43%
Վերաբերմունք Ռուսաստանի նկատմամբ	7%
Ընդամենը	**100%**

Աղյուսակ 11. Թեմաների եւ սյուժեների ընդհանուր ռեյտինգ

Ինչի՞ մասին	**Ընդամենը**
Ներռուսաստանյան անցուդարձեր	**902** **24%**
ՌԴ/Այլ երկրներ	**792** **21%**
ՌԴ/ՀՀ/Ինտեգրացիոնվեկտոր	**536** **14%**
ՌԴ/ՀՀ/Տնտեսություն	**331** **9%**
Վերաբերմունք Ռուսաստանի նկատմամբ	**275** **7%**
ՌԴ/ՀՀ/Անվտանգություն/Ռազմականոլորտ	**184** **5%**
ՌԴ/Միջ.կազմ	**143** **4%**
ՌԴ/ՀՀ/Պետականշրջանակներ	**130** **3%**

ՌԴ/ՀՀ/Ղարաբաղյանկարգավորում	**90** 2%
ՌԴ/ՀՀ/Սպորտ	**57** **1.5%**
ՌԴ/ՀՀ/Միգրացիա	**54** **1.5%**
ՌԴ/ՀՀ/Մշակույթ	**51** **1.4%**
ՌԴ/ՀՀ/Իրավապահ	**48** **1.3%**
ՌԴ/ՀՀ/Սփյուռք	**35** **0.9%**
ՌԴ/ՀՀ/Պատմություն	**25** **0.6%**
ՌԴ/ՀՀ/Հասարակականկապեր	**17** **0.4%**
ՌԴ/ՀՀ/Կրթություն	**17** **0.4%**
ՌԴ/ՀՀ/Առողջապահություն	**13** **0.3%**
ՌԴ/ՀՀ/Մեդիադաշտ/Խոսքիազատություն	**7** **0.1%**
ՌԴ/ՀՀ/Եկեղեցի	**5** **0.1%**
ՌԴ/ՀՀ/Գիտություն	**3** **0.08%**
Ընդամենը	**3715** 100%

Աղյուսակ 12. Թեմաների եւ սյուժեների ռեյտինգ ըստ ԶԼՄ-ների

Ինչի՞ մասին	**ԶԼՄ**							
	1in.am	**News.am**	**Lragir.am**	**Aravot.am**	**7or.am**	**Ilur.am**	**Yerkir.am**	**Panorama.am**
Ներռուսաստանյան անցուղարձեր	61	500	78	24	28	74	78	59
	14%	48%	12%	5%	13%	25%	23%	23%
ՌԴ/Այլերկրներ	115	268	105	42	55	64	67	76
	26%	26%	16%	9%	25%	21%	20%	29%
ՌԴ/ՀՀ/Ինտեգրացիոնվեկտոր	96	20	138	142	39	36	55	10
	22%	2%	21%	32%	17%	12%	16%	4%

ՌԴ/ՀՀ/Տնտեսություն	22	56	75	39	17	56	30	36
	5%	5%	11%	9%	8%	19%	9%	14%
Վերաբերմունք Ռուսաստանի նկատմամբ	43	7	76	91	23	13	18	4
	10%	1%	11%	20%	10%	4%	5%	2%
ՌԴ/ՀՀ/Անվտանգություն/Ռազմականոլորտ	23	25	80	24	3	13	6	10
	5%	2%	12%	5%	1%	4%	2%	4%
ՌԴ/Միջ.կազմ	29	42	11	14	16	6	11	14
	7%	4%	2%	3%	7%	2%	3%	5%
ՌԴ/ՀՀ/Պետականշրջանակներ	14	18	21	20	22	10	13	12
	3%	2%	3%	4%	10%	3%	4%	5%
ՌԴ/ՀՀ/Ղարաբաղյանկարգավորում	7	7	32	6	10	8	15	5
	2%	1%	5%	1%	4%	3%	4%	2%
ՌԴ/ՀՀ/Սպորտ	8	17	2	5	0	3	21	1
	2%	2%	0%	1%	0%	1%	6%	0%
ՌԴ/ՀՀ/Միգրացիա	8	11	6	17	3	2	1	6
	2%	1%	1%	4%	1%	1%	0%	2%
ՌԴ/ՀՀ/Մշակույթ	3	17	4	5	4	1	7	10
	1%	2%	1%	1%	2%	0%	2%	4%
ՌԴ/ՀՀ/Իրավապահ	3	20	3	5	1	2	9	5
	1%	2%	0%	1%	0%	1%	3%	2%
ՌԴ/ՀՀ/Սփյուռք	6	9	11	4	1	2	1	1
	1%	1%	2%	1%	0%	1%	0%	0%
ՌԴ/ՀՀ/Պատմություն	0	1	14	1	0	8	0	1
	0%	0%	2%	0%	0%	3%	0%	0%
ՌԴ/ՀՀ/Հասարակականկապեր	2	5	3	0	1	1	3	2
	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%
ՌԴ/ՀՀ/Կրթություն	0	7	2	3	0	0	1	4

	0%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	2%
ՌԴ/ՀՀ/Առողջապահություն	1	8	0	1	0	0	0	3
	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	1%
ՌԴ/ՀՀ/Մեղիադաշտ/Խոսքի ազատություն	0	0	7	0	0	0	0	0
	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%
ՌԴ/ՀՀ/Եկեղեցի	2	1	0	2	0	0	0	0
	0.004%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
ՌԴ/ՀՀ/Գիտություն	1	2	0	0	0	0	0	0
	0.002%	0.001%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Ընդամենը	**444**	**1041**	**668**	**445**	**223**	**299**	**336**	**259**
	100%	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Աղյուսակ 13. Թեմաններընստնկարագրություններինշանների

Ինչի՞ մասին	Ինչպե՞ս			Ընդամենը
	0	+	-	
Ներռուսաստանյան անցուդարձեր	623	54	225	902
	69%	6%	25%	100%
ՌԴ/Այլերկրներ	543	47	202	792
	69%	6%	25%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Ինտեգրացիոնվեկտոր	245	82	209	536
	46%	15%	39%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Տնտեսություն	203	28	100	331
	62%	8%	30%	100%
Վերաբերմունք Ռուսաստանի նկատմամբ	81	47	147	275
	29.5%	17%	53.5%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Անվտանգություն/Ռազմականոլորտ	94	18	72	184
	51%	10%	39%	100%
ՌԴ/Միջ.կազմ	101	15	27	143
	71%	10%	19%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Պետականշրջանակներ	95	19	16	130

	73%	15%	12%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Ղարաբաղյանկարգավորում	43	9	38	90
	48%	10%	42%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Սպորտ	51	6	0	57
	89.5%	10.5%	0%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Միգրացիա	27	12	15	54
	50%	22%	28%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Մշակույթ	44	6	1	51
	86%	12%	2%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Իրավապահ	39	0	9	48
	81%	0%	19%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Սփյուռք	21	4	10	35
	60%	11%	29%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Պատմություն	8	0	17	25
	32%	0%	68%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Հասարակականկապեր	14	1	2	17
	82%	6%	12%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Կրթություն	8	8	1	17
	47%	47%	6%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Առողջապահություն	7	5	1	13
	54%	38%	8%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Մեդիադաշտ/Խոսքիազատություն	3	0	4	7
	43%	0%	57%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Եկեղեցի	4	1	0	5
	80%	20%	0%	100%
ՌԴ/ՀՀ/Գիտություն	2	1	0	3
	67%	33%	0%	100%

Աղյուսակ 14. Ռուսաստանի մասին նյութեր, որոնք զուգորդված են Հայաստանի եւ հայերի ինքնանկարագրություններով (ավտոստերեոտիպեր Ռուսաստանի պատկերի համատեքստում)

ԶԼՄ	Ինքնանկարագր. պարունակող նյութերի քանակ	Ռուսաստանի մասին նյութերի քանակ
1in.am	17	444
	4%	100%
News.am	4	1041
	0.4%	100%
Lragir.am	645	668
	97%	100%
Aravot.am	16	445
	4%	100%
7or.am	208	223
	93%	100%
Ilur.am	291	299
	97%	100%
Yerkir.am	306	336
	91%	100%
Panorama.am	4	259
	2%	100%
Ընդամենը	**1491**	**3715**
	60%	**100%**